

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**«Өскемен жоғары медицина колледжі» ШЖҚ КМК
КГП на ПХВ «Усть-Каменогорский высший медицинский колледж»**

**«1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы: тарихи жады және қазіргі
заманның сын-тегеуріндері» атты**

**Облыстық қашықтықтан ғылыми-теориялық студенттік конференция
ЖИНАҒЫ**

МАТЕРИАЛЫ

**Областной студенческой дистанционной научно-теоретической
конференции**

**«Великая Отечественная война 1941-1945гг.: историческая память и
вызовы современности»**

**Өскемен, 2023
Усть-Каменогорск**

ӘОЖ 94 (574)

«1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы: тарихи жады және қазіргі заманның сын-тегеуріндері» атты Облыстық қашықтықтан ғылыми-теориялық студенттік конференция жинағы/Өскемен,2023 ж-62 б.

УМК 94 (574)

Сборник Областной дистанционной научно-теоретической конференции **«Великая Отечественная война 1941-1945гг.: историческая память и вызовы современности»**/Усть-Каменогорск,2023 г-62 стр

МАЗМҰНЫ

1	Алифирова Полина Витальевна.....	4-7
2	Әлиханов Бекжан Бауыржанұлы.....	7-8
3	Балабекова Мадина Муратовна.....	9-11
4	Бегимжанов Алан Канатович.....	12-14
5	Ботабаев Нурболат Ерболатович.....	14-17
6	Беркутова Саяжан Талғатқызы.....	17-20
7	Габидуллин Данил Артемович.....	20-23
8	Дарибаева Айнур Саттарқызы.....	24-26
9	Дауенов Мадияр Ермеқұлы.....	26-29
10	Жаксылықова Ажар Эльдаровна.....	29-32
11	Кайроллаева Альфия.....	32-35
12	Куанышева Камила Жанболатовна; Интина Мадина Мадияровна.....	35-38
13	Козлов Владимир Владимирович.....	39-41
14	Наконечный Никита Сергеевич.....	41-44
15	Рафисова Камила Миратовна.....	44-46
16	Сабырбекқызы Несібелі.....	47-49
17	Толеуов Серікжан Толеуұлы.....	49-51
18	Тюлепергенева Камилла Миратовна.....	51-54
19	Ысқақова Камилла Берікқызы.....	54-59
20	Фёдорова Виктория Сергеевна, Лебедева Алёна Викторовна.....	59-62

ПРЕПОДАВАТЕЛИ ВКУИ-УЧАСТНИКИ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

Секция: «Великая Отечественная война в воспоминаниях фронтовиков из ВКО»

Автор Алифирова Полина Витальевна, студент отделения «Теория музыки», ВКУИ имени народных артистов братьев Абдуллиных.

Научный руководитель Калашникова Галина Ивановна, преподаватель истории, ВКУИ имени народных артистов братьев Абдуллиных.

День Победы один из самых дорогих праздников для всех народов бывшего Советского Союза и всего человечества. Для молодого поколения Великая Отечественная Война - это уже история. Но история, которую нельзя забывать, история, которой нужно гордиться.

Цель нашего участия в данной научно-теоретической конференции - собрать сведения и рассказать о педагогах ВКУИ имени народных артистов братьев Абдуллиных, которые внесли свой вклад в победу в годы Великой Отечественной войны. Для войны с СССР генеральным штабом Германии был разработан план "Барбаросса", составной частью которого был захват и уничтожение города Ленинграда. Стремительно развивая наступление, группа немецкой армии «Север» к августу 1941 года подошла к Ленинграду, а 8 сентября 1941 года началась блокада Ленинграда, которая длилась 872 дня. Количество героически погибших во время блокады - 632 253 человек.

Беляева Эрика Александровна. Родилась в 1921 году в городе Ленинграде. Окончив музыкальную школу, поступила в Ленинградскую консерваторию, но начавшаяся война прервала учебу. В 1941-м году, как и все ленинградцы, Эрика рыла окопы, противотанковые рвы и траншеи на подступах к городу. Осадное кольцо замкнулось, и наступила страшная блокадная зима. В Астово, - пригороде Ленинграда, где было общежитие - развернулся фронт. Поэтому студенты жили в здании консерватории. Условия нечеловеческие: в сорокаградусный мороз - без света, топлива и воды, в голоде - 125 грамм хлеба в день, среди постоянных обстрелов и бомбежек. Спасение пришло в 1942-м году – была построена ледовая «Дорога жизни», по которой Эрика Александровна Беляева была эвакуирована в город Архангельск.

До конца войны Эрика Беляева работала концертмейстером в Большом драматическом театре города Архангельска. Юная пианистка в военное время активно участвовала в шефских концертах на передовой: в воинских частях Красной армии и военно-морского флота. И это было оценено по достоинству: в 1945 году ее награждают медалью «За доблестный труд в Великой Отечественной войне» и Почетной грамотой Всесоюзного комитета искусства.

В 1959 году, Эрику Александровну приглашают работать концертмейстером в Восточно-Казахстанскую областную филармонию, в город Усть-Каменогорск, где она прожила без малого пятьдесят лет. Именно здесь начался самый плодотворный период ее творчества.

В 1963 году Эрика Александровна пришла работать в Усть-Каменогорское музыкальное училище. Она сумела создать лучший в республике концертмейстерский класс. Многолетний педагогический труд Эрики Александровны был отмечен медалями и многочисленными почетными грамотами. Но она гордилась не этим, а своими учениками, в них видела продолжение своего дела.

Э. А. Беляева внесла огромный вклад в развитие музыкальной культуры и просвещения нашего города. На ее счету сотни концертов по городам республики, создание Университета культуры при ДКМ (Дворце культуры металлургов). Позднее многие солисты этого университета - Антонина и Николай Шиловы, Тамара Яблокова, Роза Кормачева - перешли работать в Усть-Каменогорское музыкальное училище.

Победа в Великой Отечественной войне была бы невозможна без самоотверженного труда людей в тылу. Маршал Советского Союза Георгий Константинович Жуков сказал: «Половину Победы, даже больше, обеспечил тыл. Героический труд советских людей вместе с героической борьбой Красной Армии навсегда войдет в историю Великой Отечественной Войны нашего народа».

Мы благодарны труженикам тыла, в разное время работавших в колледже искусств. Это: Шилова Антонина Михайловна, Мельникова Нелли Ивановна, Леутский Юрий Иванович, Кольхалова Лидия Кузьминична, Макшаева Алла Михайловна, Цыган Галина Павловна, Яньшина Марина Ивановна, Еремеева Ефросиния Карповна, Мачулкина Лидия Петровна.

Но более подробно мы хотели бы рассказать о судьбе двух замечательных и интересных женщин, которые внесли свою посильную лепту в победу и стояли у истоков образования нашего колледжа.

Шилова Антонина Михайловна. Она родилась в 1930 году в городе Асбест Свердловской области. Тяжело вспоминать ей тяготы войны, холод, нужду, страх за жизнь близких людей, воевавших на фронте. Но желание помочь воинам Советской Армии было огромным.

Антонина Михайловна и её одноклассники в осенние, зимние месяцы вязали варежки, носки, собирали теплые вещи, паковали посылки на фронт. Весной и летом работали в колхозе на прополке, уборке овощей. Осенью собирали зерно, оставшееся на полях после уборки. Работали на лесозаготовках с выездом в лес.

Питание было очень скудное, проживали в сараях, спали вповалку на сене и траве. Полуголодные, плохо обутые и одетые 13-14летние подростки

стремились не отставать от взрослых в работе. За свой труд в военные годы Антонина Михайловна получила статус труженика тыла.

В 1959 году А. М. Шилова закончила Свердловскую консерваторию. И с 1959 по 1995 год работала педагогом по вокалу в музыкальном училище города Усть-Каменогорска. Ученики Антонины Михайловны известные и уважаемые люди в сфере искусства и культуры, лауреаты республиканских, всесоюзных и международных конкурсов. Они с благодарностью вспоминают своего учителя.

Мельникова Нелли Ивановна. Нелли Ивановна Бастерс (Мельникова) родилась на Волге в городе Энгельс. 28 августа 1941 года по указу Сталина немецкую диаспору, в том числе и её семью, выслали в Казахстан. Местом высылки стало село Нарым. В 1943 году начался «Трудовой фронт» Нелли Ивановны: работа на лесосплаве и лесоповале. Нужно было свалить в день несколько мощных кедров ручной пилой. Самое страшное и опасное – валка: падающий гигант-кедр нередко отскакивает комлем вперёд, а для того нужна вытоптанная площадка. На поваленном стволе обрубали ветки, распиливали на чурки нужного размера, топором накалывали и обтёсывали досочки-клёпку для выделки бочек. В этих бочках солили рыбу, которой богата была в те времена Обь, и отправляли на фронт. Когда у Нелли начались голодные обмороки, её отправили на более легкую работу – на сбор лекарственных трав и ягод в тайге. Покинула Нарым Нелли Ивановна в августе 1946 года, с трудом вырвавшись на учебу в Томск. За этот непосильный труд в военные годы ей уже позже вручили: памятный знак «Ветеран войны 1941-1945 гг.» (2000 г.) и статус «Труженик тыла ВОВ 1941-1945 гг.».

В 1950 году её позвали в школу организовать самодеятельный хор, который в первый же год на смотре занял второе место среди средних школ. В 1951-55 годах Мельникова Н. И. заканчивает музыкальное училище. А в 1962 году заканчивает консерваторию в городе Алма-Аты. По окончании консерватории Нелли Ивановна начала работу в Усть-Каменогорском музыкальном училище. Так начался её творческий рассвет. В музыкальном училище Усть-Каменогорска она создала блестящий детский хор "Камертон" с серьезным классическим репертуаром, который вел активную концертную

деятельностью в городах и селах области. Кроме этого Мельникова Н. Э. постоянно выступала на телевидение, плотно сотрудничала с газетой «Рудный Алтай», получила три литературных премии в газетах Казахстана и России, провела шесть творческих вечеров, и выпустила две книги, которые есть в библиотеках Казахстана, России, Германии и Израиля.

Благодарные ученики Мельниковой Н. И. расселились по всему миру.

Тема Великой Отечественной войны всегда актуальна, особенно в настоящее время. Поэтому мы хотим сохранить в истории нашего училища имена людей, которые своим трудом внесли вклад в Великую победу и стали гордостью нашего училища и примером для подражания.

АТАЛАРЫМЫЗҒА ТАҒЫМ

Автор Әлиханов Бекжан Бауыржанұлы, Геологиялық барлау колледжі студенті
Ғылыми жетекші Кабзолданова Алия Сайлаубаевна, Геологиялық барлау колледжінің оқытушысы

... Соғыс - әлемдегі болуы мүмкін ең қорқынышты және қорқынышты нәрсе. Соғыс – біздің жерімізге келген бөлек, қатыгез, аяусыз дүние. Ол көптеген әкелеріміздің, аталарымыздың, аталарымыздың өмірін қиды. Олар біздің өмірімізді жақсырақ, жарқын, еркін ету үшін Отанымызды қорғады.

Ұлы Отан соғысының оқиғалары уақыт ағымымен бөлініп, өткенге барады. Бірақ жылдар оларды жадымыздан өшіріп қана қоймайды, сонымен бірге халық ерлігінің дәуірін нұр үстіне нұрландырады.

1941 жылы 23 маусымда КСРО Халық Комиссарлар Кеңесі Төрағасының орынбасары, Сыртқы істер халық комиссары В.М.Молотов жолдастың радиодан сөйлеген сөзін бүкіл Кеңес Одағы тыңдады. Барлық жерде: Ресейде, Украинада, Белоруссияда, Өзбекстанда, Қазақстанда, Грузияда, Латвияда, Қырғызстанда, Арменияда жас жігіттер мен қыздар Отанын фашистік басқыншылардан қорғауға шақырылды. Қаншама аналар мен әйелдер балалары мен күйеулерін өлімге жіберді? Олардың көбі қайтып оралмады, туған жер үшін жанын қиды.

Алғашқы күндерден бастап соғыс нағыз ұлттық сипат алды. Жеңіске біздің Қазақстанның да қосқан үлесі зор. Республика аумағында әскери іс-қимылдар болған жоқ, соған қарамастан соғыс оқиғалары біздің облыспен тығыз байланысты болды. Миллиондаған отандастарымыз жауды талқандауға өздерінің әскери және еңбек үлесін қосты. Қазақстан Ұлы Отан соғысына КСРО-ның құрамдас бөлігі ретінде қатысты. Демек, қазіргі егемен Қазақстан тұрғысынан алғанда, бұл біздің тарихымыздың бір бөлігі.

Соғыс ... Бұл қайғы, көз жасы. Ол әр үйді қағып, бақытсыздық әкелді, талай отбасының тағдырын қозғады. Мыңдаған адамдар қорқынышты азапты бастан өткерді, бірақ олар аман қалды және жеңді. Біз адамзат осы уақытқа дейін басынан өткерген соғыстардың ең қиынын жеңдік. Ал сұрапыл шайқастарда Отанын қорғаған сол азаматтар әлі де тірі. Соғыс олардың жадында ең қорқынышты естелік ретінде қалады.

Мен соғысты тек кинодан көріп, кітаптан оқығанмын. Бірақ өмір бойы жадымда сақталғаны ең жарқын әрі шыншылы – арғы атамның әжеме айтып

берген соғысы туралы әңгімелері. Ұлы Отан соғысы біздің отбасымыздың тарихында өшпес із қалдырды.

Атам туралы жазбадан: Қабзолданов Қуандық 1921 жылы 1 қаңтарда Үржар ауданы, Бестерек ауылында дүниеге келген. 1941 жылы Кеңес Армиясы қатарына шақырылды, №100 атқыштар бригадасы атқыштарының бірі. Великие Луки маңындағы озық бөлімшелерде соғысқан. Екінші дәрежелі «Ұлы Отан соғысы», «Германияны жеңгені үшін», «Маршал Жуков» ордендерімен және медальдарымен және басқа да мерекелік медальдармен марапатталған. Соғыстан кейін 1946 жылы туған ауылына оралды. Чапаев атындағы колхозда ұзақ жылдар мал бағуда еңбек етті. 2019 жылы қыркүйек айында 100 ге тақаған жасында дүниеден өтті.

Ұлы отан соғысы бұл тарихтағы бүкіл әлемді елең еткізген ең үлкен жайыттардың бірі. Бұл соғыстың тарихы терең, қазіргі уақытқа өте ауқымды тақырып болып келеді. Оның бірден бір себебі біздің ата-бабаларымыз, қазақ халқы осы соғыста жеңіске жету үшін жардарын пида етеккен болатын.

Бұл соғыс шынында бүкіл әлемге маңызды тақырып. Фактілерге сүйенсек осы соғысқа 61 мемлекеттен 110 млн адам қатысып Германия, Жапония, Италия отарларынан айырылған болатын. Және қазіргі есеппен 50 млн адам қаза тапқан, ал КСРО халқынан болған әр-бір 4-ші жауынгер өлген. Осы фактілерге сүйене отырып бұл жағдай тарихта қандай қаралы қанмен жазылғанын түсінсек болады.

Және айта кетерліктей, қай жерде қандайда бір мәселе қозғалса, ол жерде бұрмалықпен, түсініспеушілік жүреді. Қазіргі біздің жалпы айтқанда тарих көп бұрмаланған. Бұның бірден бір себебі біздің батырларымыздың даңқын түсіру. Өкінішке орай қазіргі таңда Ұлы Отан соғыс ардагерлері санаулық, сол себептен жастарға нық басып айтатын адамдар аз қалды. Бірақ батырлардың даңқын әдейі түсірушілерге, тарихты бұрмалаушыларға шара қолдану керек. Себебі Ұлы отан соғысындағы жеңіс бізге қандай термен келгенін ұмытпау қажет. Сол бабаларымыздың арқасында, қазір біздің аспанымыз ашық, жегеніміз алдымызда, жемегеніміз артымызда.

Сіздердің еңбектеріңіз бен еңбекқорлығыңыздың арқасында біз қазір бейбітшілік пен келісімде өмір сүріп жатырмыз. Сіз үшін сол бір қиын жылдарда ең маңыздысы – Отан. Ол бәрі үшін бір болды, сіз оны қорғау және қорғау сіздің міндетіңіз екенін түсінгендіктен ол үшін күрестіңіз. Сол жылдары сіз халықтың ұлы жеңіске деген үміті мен сенімі болдыңыз. Ал сіз бұл үміттердің барлығы бос арман емес екенін дәлелдедіңіз.

«Жеңіс үшін аталарыма рахмет» осы сөздерді аталарымызға айтқым келеді... Егер олар болмаса, қазір Қазақстанда не болатынын елестету қиын... Мен бейбіт аспан астында дүниеге келдім. Біздің Отанымыз, мен бомбаның жарылыстары мен зеңбіректің гуілдегенін естіген емеспін. Жеңіс күні келе жатыр. Ұлы Отан соғысының ардагерлерін мерекелерімен құттықтап, зор денсаулық тілеймін, жан-жануарлар әлемі, ашық аспан, жердегі тыныштық үшін мың алғыс!

ӨМІРІ - ӨНЕГЕ, ІСІ – ӨСИЕТ

Ұлан ауданынан шыққан ҰОС батырлары Раздық Ибрагимов пен Ізғұтты Айтықов туралы зерттеу жұмысы

Секция «ШҚО майдангерлерінің естеліктеріндегі Ұлы Отан соғысы»

Автор Балабекова Мадина Муратовна, «Ішекті аспаптар» бөлімінің 2 курс студенті, ШҚО Білім басқармасының «Халық әртістері ағайынды Абдуллиндер атындағы Шығыс Қазақстан өнер училищесі»

Ғылыми жетекші Мукашева Асель Оразқызы, ШҚО Білім басқармасының «Халық әртістері ағайынды Абдуллиндер атындағы Шығыс Қазақстан өнер училищесі», әдіскері, «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің оқытушысы

Еліміздің ішіндегі біртұтастық пен достықтың арқасында бейбіт, болашағы зор мемлекетте тұрып жатырмыз. Бірер күннен соң бейбітсүйгіш адамзат, әсіресе біздің Отанымыз Ұлы Жеңістің 78 жылдығын атап өтпекші. 1941 – 1945 жылдардағы Ұлы отан соғысы адамзат тарихында, әрбір қазақстандықтың жүрегінде өшпес, ауыр із қалдырды. Облыс көлемінде 17 жауынгер Кеңестер Одағының Батыры атағына ие болса, соның төртеуі Тарғын жерінің тумалары. Жеңіс күнін жақындатуға әр қазақстандық, әр отбасы өзінше үлес қосты, Ұлан ауданының тумалары, сол отбасылардың бірі, әрі бірегейі қазақ зиялылығы – Ибрагимовтор жанұясы. Бұл отбасынан соғыстың бірінші күнінен бастап елімізді қорғауға Елеусіз, Махмұт, Қабдолла және Раздық аттанды. Қабдолла 1942 жылы Смоленск қаласы түбінде қаза болса, ал Махмұт 1942 жылы хабарсыз кетті, 1945 жылы 30 сәуірде Берлин қаласында Елеусіздің қайтыс болғандығы туралы қара қағаз келді. Сұм соғыс аяқталған соң, Раздық ағамыз туған еліне аман-есен оралды, оған тәуелсіздік таңын көріп, егемен елдің жетістігін тамашалау бұйырды. Өткен ғасырдың 40 жылдарының соңы мен 50 жылдардың басында ардагер ағамыз Семейдің педагогикалық институтының тарих бөлімін тәмамдап, сол институттың тіл бөлімінің түлегі Хасанова Уасиля Шаймарданқызымен отбасын құрып, ауыл балаларын білімге, адамгершілікке, отансүйгіштікке тәрбиелеп, еліміздің болашағын жарқын етуге өз үлестерін қосты. Ардагердің жұбайы Уасиля Шаймарданқызы Ұлан жерінің сол күнгі бала, ертеңгі болашағын білім нәрімен сусындатып, ұлттық әдет-ғұрып, салт-дәстүрді келешек жеткіншектердің санасына сіңіріп, жарты ғасырдай орыс тілі мен әдебиеті пәнінен дәріс берді. Жұртына сыйлы, көнекөз ардақты қариямыз 2021 жылы дүниеден өтті.

Раздық ағамыз өзінің саналы өмірінің соңына дейін сол соғыстан оралмаған боздақтар туралы деректер жинап, келешек ұрпақты отансүйгіштік рухқа тәрбиелеп, ерлердің есімін мәңгілікке сақтау мақсатында

өзі сабақ берген мектепте мұражай ашуға, сол мұражайдың бір қабырғасын Отан үшін соғысқан ардагерлерге арнады. Осы ізденістерін қолдап, дем беріп отырған оның өмірлік жары – Уәсия апа еді. Мысалы, жерлесі Раздық атаның даңқұрдасы Ізғұтты Айтықов туралы ақпарат жинау барысында материалдардың нақты, әрі жүйелі болуын қадағалап, рухани демеулік көрсетті. Олардың еңбектері еш кетпеді, сол ізденістері арқасында 1961 жылы 29 қазанда Ізғұтты Айтықовтың туған жері Тарғын ауылы мектебінің аты батырдың есімімен аталатын болды. Құрдасы туралы деректерді көп іздеп, батырдың жорық жолдарын зерттеп, сол жерлерге хат жазып отырды. 1961 жылы Тарғынның орта мектебіне Литва ССР жеріндегі Зарасай қаласынан бірнеше фотосуреттері мен ашықхаттары бар хат келеді. Хатта Литван халқының өмірінен мағлұмат беріліп, қазақ батырының қабірінен алынған бір уыс топырақ жіберіліпті және Литва ССР Зарасай қалалық Советі атқару комитетінің «Қаланың кейбір көшелерінің аттарын өзгерту туралы» 08.05.1961 ж. №21 қаулысы қоса жолданған екен. Онда былай делінген: «Совет Одағының Батыры - қазақ Ізғұтты Айтықов, Зарасай қаласын неміс-фашист басқыншыларынан азат ету жолында ұрыста қаза тапты. Оның есімін мәңгі есте қалдыру жөнінде қалалық Совет атқару комитетіне қала еңбекшілерінен көптеген тілектер түсті, сондықтан төмендегідей шешім алынсын: Совет Одағының Батыры гвардиялық старшина Ізғұтты Айтықовтың есімін мәңгі есте қалдыру мақсатында, бұрынғы Клайпеда көшесі Айтықов көшесі болып аталатын болсын»- деген шешім шыққан құжат келді.

Осы хаттан кейін 7 жылдан соң 1968 жылы Раздық ата бастаған Тарғыннан шыққан құрамында Ізғұттының шешесі Күлән апа, інісі Тарғын, қарындасы Ақшабике бар «Қызыл жорықшылар» Зарасай қаласына барды. Осы сапар туралы сол кезде Тарғын мектебінің оқу ісін меңгеретін Раздық Ибрагимов былай деді: «Литвандар бізді қуанышпен қарсы алды. Тіпті алыстан сағынышты туыстары келгендей қала халқы ықылас көрсетті. Әсіресе, «Заветы Ленина» колхозының агрономы Аполинарус Бертулистің сөзі есімде қалыпты: «Ізғұтты өз өмірін біздің бостандығымыз бен бақытымыз үшін қиды, оның денесі біздің көгілдір көлге бай жерімізде мәңгі ұйқыда. Оның есімі, бейнесі өзінің туып өскен ауылында ғана есте сақталмайды, оның есімі, тұлғасы, өзі азаттық әперісіп кеткен біздің Литван жерінде де сақталады» - деді ол. Жиыннан кейін жазушы Ионас Мотюкис Айтықовтың анасына қол беріп, тәжім етті, өзінің қолы қойылған «Зарасай өлкесінің таңы» атты еңбегін сыйға тартты. Пионерлер концерт қойып, Ізғұтты туралы ән орындады». ҰОС қаһарлы күндері бізден

күннен күнге алыстап барады, бірақ уақытты ұмытқа жіберу адамзат қолында емес. Халық пен әскердің фашизмге қарсы жүргізген күресі әлем тарихында қала бермек. Бүгінде тәуелсіздік таңын қарсы алып жүрген ардагерлеріміз қиыншылық кездерді бастан өткерді. Раздық атамыз соғыстың 1418 күнін басынан өткізді, алайда бұл сұмдықты бастан өткерген басқа да елді азат еткен азаматтардың ортақ мақсаты біреу – сұм жауды жеңу. Соғыс заманында қазылған окоптар, траншеялар жермен-жексен болып, бетіне жасыл майса шөп шығып, бүгінде соғыс ізі де қалмады. Бірақ соғыс жылдарын көрген адамдардың жанында сол сұрапыл кездер қайта жазылмас жарадай қалды.

II дәрежелі «Отан соғысы» орденімен, «За оборону Москвы», «За Победу над Германией», «Ерен еңбегі үшін» медальдарымен, Ұлан ауданы Тарғын ауылының құрметті азаматы атағымен марапатталған ардагер Ибрагимов Раздық атамыз 2002 жылы өзінің туған күні қарсаңында Өскемен қаласында өмірден озды. Оның жиі жастарға айтатын ақылы «Бұл өмірде құр бос арба сияқты өтпей, өмірді мазмұнды етіп өткіз. Ат атандырып, сүйек сындырмаңдар»- дейтін.

Пайдаланылған әдебиеттердің тізімі

1. Каирбеков, Кокебаев. «Всемирная история». Алматы қаласы. 2000 ж. (§25-26).
2. «Ұлан есімі - ұлағат бесігі». Анықтамалық./ «Обетованная - земля Уланская». Энциклопедия - Барнаул: Азбука. 2008.- 3126 (141 б.).
3. «Мәдениет және тұрмыс» №6 - 1972, июнь.
4. «Ұлан таңы» 2002 ж. 19 қаңтар (2 бет) «Ерлік ұмытылмақ емес» (Кеңес Одағының Батыры Ізғұтты Айтықовтың туғанына 80 жыл толуына орай.).
5. «Рудный Алтай» 1998 ж. 26 желтоқсан,
6. «Рудный Алтай» 2005 ж. 7 мамыр, (3 бет) «Семь минус семьдесят семь или Правда в наследство».

ВКЛАД КАЗАХСТАНА ВО ВРЕМЯ ВОВ: СОВРЕМЕННЫЙ ВЗГЛЯД НА СОБЫТИЯ ПРОШЛОГО

Секция ВОВ: исторические уроки прошлого и вызовы современности

Автор Бегимжанов Алан Канатович, студент группы Дант118-2022, КГП на ПХВ «Усть-Каменогорский высший медицинский колледж»

Научный руководитель Аринова Гульмира Мадениетовна, преподаватель математики КГП на ПХВ «Усть-Каменогорский высший медицинский колледж»

В истории Казахстана советского периода было много мрачных страниц, но таких страниц не меньше и в истории Второй мировой войны, до сих пор именуемой властями современного Казахстана Великой Отечественной.

Перед войной в Казахстане проживало чуть более шести миллионов человек. В годы войны из Казахстана на войну было призвано больше шестой части населения – по разным данным, от 1 миллиона 196 тысяч до 1 миллиона 366 тысяч. Из них Казахстан потерял 410 тысяч человек. В электронном учебнике по истории Казахстана tarih.spring.kz приводятся другие данные. Согласно этим данным, погибли в боях, умерли от ран и болезней, пропали без вести и не вернулись из плена 630 тысяч человек [8]. Отметим, что сюда не входят те казахстанцы, кто призывались в армию за пределами Казахстана, а также не вернувшиеся из трудовой армии.

В Казахстане было сформированы и отправлены на войну 12 стрелковых дивизий, четыре национальные кавалерийские дивизии, семь стрелковых бригад, в том числе две национальные стрелковые бригады. Кроме того, здесь формировалось около 50 полков и батальонов различных родов войск [2].

Более того, сталинский режим создал так называемые трудовые армии, которые формировались из коренных народов Средней Азии и Казахстана. Исходя из данных учебника по истории Казахстана, в трудовые армии только из Казахстана было отправлено 700 тысяч человек взрослого населения. Для работы в промышленности мобилизовано еще 670 тысяч человек [5].

Воинские соединения, сформированные в Казахстане, участвовали в обороне Ленинграда, в битве под Сталинградом, на Курской дуге, в форсировании Днепра и освобождении от немецких войск Украины, Беларуси, Молдовы, стран Балтии и Восточной Европы. Немало казахов участвовало в партизанском движении не только на территории СССР, захваченной немцами, но и в странах Европы, например в Болгарии, Югославии, Италии, Франции. Среди них Герой Советского Союза Зиямат Кусанов, партизаны Бошай Канапиянов, Юсупов и так далее. Однако их на родине ожидала не слава героя войны, а ГУЛАГ [3].

Число казахов, участвовавших в партизанской войне, по некоторым сведениям, достигло 3,5 тысячи. Некоторые из них руководили партизанскими отрядами и соединениями. Например, Касым Кайсенев, Адий Шарипов,

Токтагали Жанкелдин, Галым Омаров, Нурим Сыдыков, Сатимбек Толешев, Галим Ахмедияров. Вместе с ними воевали женщины-партизанки Нурганым Байсеитова, Тургаш Жумабаева, Жамал Акадилова.

500 солдат и офицеров Казахстана стали Героями Советского Союза, среди них 97 казахов. Более ста – полными кавалерами ордена Славы, что равняется званию героя. Дважды героем стали четыре воина, один из них – летчик казах Талгат Бигельдинов. Историческая правда требует сказать и о представителях тех народов, которые были насильственно депортированы в Казахстан, о ссыльных и трудармейцах. Как отмечал Первый Президент Республики Н. А. Назарбаев, несмотря на тяжелейшие испытания, благодаря теплоте и радушию жителей Казахстана, традиционному гостеприимству казахского народа, они пустили здесь свои корни, обстроились и своим напряженным трудом внесли вклад в общую Победу [6]. Всего в годы войны в Казахстан было перемещено из прифронтовой зоны, упраздненных Республик Кавказа, Поволжья, Дальнего Востока более 1 млн. 100 тыс. граждан. Одним из основных регионов их размещения стал Восточный Казахстан.

Особенно в области увеличивалось количество представителей немецкой и чеченской национальностей. Только в один Бухтарминский район Восточно-Казахстанской области в 1941 г. прибыло 376 семей (976 человек) немцев. Из них мужчин - 186, женщин – 471, детей до 16 лет – 319. Из 538 трудоспособных лиц трудовой деятельностью были заняты - 531 человек, семеро из них являлись домохозяйками. В 1944 г. из Северного Кавказа прибыли еще 36 семей чеченцев (из них мужчин – 30, женщин – 40, детей до 16 лет – 61 человек). Из 57 трудоспособных чеченцев все были обустроены: «все переселенцы чеченцы устроены в системе Зырянковского рудоуправления. Живут на пристани Алтай в ведомственных домах; 17 семей, состоящих из 81 чел., имеют крупный рогатый скот; 2 семьи, состоящие из 11 человек, владеют мелким рогатым скотом» [1]. Восточный Казахстан стал новой Родиной для десятков тыс. поляков, курдов, литовцев, крымских татар, корейцев, кабардинцев, чеченцев и ингушей.

Великая Отечественная война стала суровым испытанием для всех народов бывшего СССР. На алтарь Победы были положены громадные жертвы. Однако она стала настоящим торжеством человеческого разума, свободолюбия, показала образцы высочайшего героизма, несокрушимость народной воли и величие человеческого духа.

Список использованной литературы

1. <https://bulhistphaa.enu.kz/index.php/main/article/download/187/151>
2. Абдакимов А. История Казахстана (с древнейших времен до наших дней). Алматы, 1994 г. – 235 с.
3. Кан Г.В. История Казахстана. Алматы, 2011. – 312 с. с илл. Кузембайулы А., Абилов Е. История Казахстана. Костанай 2006 г.- 350 с.

4. Сатанов А. История Казахстана. Учебник – тест для подготовки к ЕНТ. Шын кітап. Алматы, 2019 г.- 384 с.
5. Тургараева Г.М. История Казахстана. Учебник: курс лекции. Алматы: издательство «Эверо», 2016.-440 с.
6. https://rus.azattyq.org/a/kazakhstan_world_war_two/24095481.html
7. Чураков Д. О. Победа советского народа в Великой Отечественной войне 1941–1945 годов: пособие по учебной дисциплине «Новейшая отечественная история» / Д. О. Чураков, А. М. Матвеева. – Москва: Прометей, 2016.
8. tarih.spring.kz

ЭВАКУИРОВАННЫЕ ГОСПИТАЛИ СЕМИПАЛАТИНСКА В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

Секция: Военная медицина в годы Великой Отечественной войны

Автор Ботабаев Нурболат Ерболатович студент группы СИБ-413,
КГКП Электротехнический колледж г. Семей.

Научный руководитель Гидулян Наталия Леонидовна преподаватель
общественных дисциплин КГКП Электротехнический колледж г. Семей

Приближается День Победы в Великой Отечественной войне, праздник, который ждали миллионы людей по всему миру. Весомый вклад в дело победы над врагом внесли и медицинские работники.

В годы Великой Отечественной войны медики Казахстана принимали активное участие в приеме и размещении эвакуированных людей, госпиталей, лечебных учреждений.

В трудных условиях войны они сумели организовать бесперебойное медицинское обслуживание прибывших в республику людей и рабочих предприятий оборонной промышленности.

Только в 1941 г. из 437 врачей, выпускников Казахского государственного медицинского института, большинство ушли на фронт. В 1943 г. отправлены на фронт 1649 медицинских сестер запаса, 1441 санитарная дружинница и 100 санинструкторов. [8, с.12]

Объектом нашего исследования является история развития и деятельности эвакуированных госпиталей на территории Казахстана и города Семипалатинска

Цель работы - на основе изучения архивных материалов и первоисточников представить особенности организации медицинской помощи в годы Великой Отечественной войны.

При написании работы использовались такие методы исследования как: сбор информации в центре документации новой и новейшей истории, работа с архивным материалом, в историко-краеведческом музее г. Семей.

Организация эвакуированных госпиталей – одна из важнейших государственных задач Великой Отечественной войны, от успешного решения которой во многом зависела судьба миллионов воинов. По особому заданию правительства за короткий срок оперативно была развернута мощная сеть эвакогоспиталей. Это были многопрофильные лечебные учреждения, действовавшие на обширной территории Казахстана все четыре года войны.

В годы войны действовало несколько тысяч эвакогоспиталей, из которых 76 % было сформировано в 1941 году и 24 % в течение 1942 - 1944 годов. [8, с.21]

Развертывание деятельности эвакогоспиталей на территории Казахстана происходило в несколько этапов. Первый, организационный, проходил с июля по октябрь 1941 г. Согласно особому заданию ЦК КП (б) Казахстана и Совнаркома Казахская ССР во всех 14 областях и г. Алма-Ате проведена большая подготовительная работа по приспособлению пригодных для госпиталей помещений, оснащению их необходимым хозяйственным и медицинским инвентарем, подбору и подготовке медицинских кадров. Первые госпитали системы Народного комиссариата здравоохранения (НКЗ) КазССР были сформированы в июле 1941 г. в Актюбинской, Семипалатинской, Северо-Казахстанской, Кустанайской, Карагандинской областях. [8, с.30] В дальнейшем развертывание эвакогоспиталей проводилось согласно заданию и плану руководящих органов.

Началом второго этапа деятельности эвакогоспиталей на территории Казахстана можно считать октябрь 1941 г., когда с фронта стали прибывать первые эшелоны с ранеными. Велась напряженная работа по приему, размещению и оказанию им лечебной помощи. [8, с.31]

В этом периоде проводились мероприятия, направленные на улучшение работы госпиталей: подготовка и переквалификация врачебного и среднего медицинского персонала, правильное распределение их по госпиталям, улучшение их хозяйственного, материального и медицинского оснащения. Лечение раненых и больных в основном проводилось консервативными методами. Физиотерапевтическая помощь и лечебная физкультура применялись в то время в незначительном объеме. [7, л.158-160]

Третий этап работы госпиталей в Казахстане характеризуется большими изменениями в их численном составе. В январе — феврале 1942 г. в порядке эвакуации в КазССР прибыли около 70 эвакогоспиталей на 31,5 тыс. коек, которые были размещены по областям республики. [8, с.32]

Средняя коечная мощность госпиталей Казахстана в 1941 г. составила 419, в 1942 г.— 329, в 1943 г.— 423, в 1944 г.— 371, в 34 1945 г. - 332 (в системе УЭГ НКЗ СССР в 1941 г.— 350, в 1944 г.— 500 коек). За 1941—1945 гг. в Алма-

Атинской, Павлодарской, Семипалатинской, Северо-Казахстанской, Актобинской и Карагандинской областях средняя коечная мощность эвакогоспиталей составляла от 400 до 614 коек [2, л.13]. В годы Великой Отечественной войны на территории бывшей Семипалатинской области было развернуто 7 эвакогоспиталей. Два из них дислоцировались в сельской местности: один в Аягозском районе, второй - в Березовском доме отдыха Бородулихинского района. Под госпитали отводились лучшие, наиболее приспособленные здания, на работу в них направлялись самые опытные врачи и медицинские сестры. 5 августа 1941 года Семипалатинский облисполком принял решение "Об образовании Семипалатинского эвакопункта"[4, л.7]. 8-го ноября 1941 г. в Семипалатинск прибыл эвакогоспиталь № 3442 на 1000 коек. Госпиталь оснащен физиоаппаратурой, механаппаратурой, двумя рентген-кабинетами, койками на 1000 больных, мягким инвентарем к ним. Размещен эвакогоспиталь в клубе им. Кирова (Водников) и здании педучилища, ранее занимавшимся госпиталем № 3592. В городе были размещены следующие госпитали:

1. Госпиталь № 3592 (сортировочный) — на 500 коек, начальник- военврач III ранга тов. Пашенцева. Размещался в педучилище, теперь размещается в зданиях финансового техникума и грибково-трахоматозной больницы. Этот госпиталь принимал больных только с 9/XII-41г. [1, л.5]
2. Эвакогоспиталь № 3593 на 600 коек, начальник - врач тов. Савельев. Размещен в здании парткурсов, больных 730 человек. [5, с.34]
3. Эвакогоспиталь № 3594 на 200 коек, начальник - военврач III ранга тов. Коваленко. Размещен в г. Аягузе в школе № 8 Турксиба.
4. Эвакогоспиталь № 2449 на 500 коек, начальник - военврач II ранга Бобов И.В. Размещен в зданиях физиоинститута и сельхозтехникума
5. Эвакогоспиталь № 3442 на 1000 коек, начальник - военврач II ранга Чернявский. Размещен в больнице, клубе им. Кирова и педучилище.
6. Эвакогоспиталь № 1006 на 500 коек, начальник - военврач I ранга Афонский. Размещен в техникуме мясокомбината. Размещение больных - 170 человек - с 21/XI-41 г. Среднее количество коек в госпиталях составляло от 400 до 600. [4, л.32-32]

В эвакогоспиталях Семипалатинска были организованы ортопедотравматологические, психоневрологические, нейрохирургические отделения. Опыт работы эвакогоспиталей послужил толчком для дальнейшего развития травматологии, нейрохирургии и создания специализированных видов медицинской помощи в лечебных учреждениях Казахстана.

Большую помощь в работе эвакогоспиталей оказывали шефские организации, снабжая их различным оборудованием, мебелью, инвентарем, постельными принадлежностями, готовили и проводили для раненых культурно-массовые мероприятия, занимались сбором и передачей подарков воинам. [6, л.15]. Таким образом, в госпиталях, сформированных в Семипалатинске и на

территории Казахстана, успешно восстанавливали здоровье тысячи раненых и больных воинов.

Список использованной литературы

1. Центр документации новой новейшей истории ВКО, Р-103-п, оп.6, д.19, л.5-5
2. Центр документации новой новейшей истории ВКО, Р-103-п, оп.6, д.19, л.13
3. Центр документации новой новейшей истории ВКО, Р-103-п, оп.6, д.19, л.7
4. Центр документации новой новейшей истории ВКО, Р-103-п, оп.6, д.19, л.31-32
5. Центр документации новой новейшей истории ВКО, Р-103-п, оп.6, д.19, л.44-45
6. Центр документации новой новейшей истории ВКО, Р-1404, оп.1а, д.25, л.15
7. Центр документации новой новейшей истории ВКО, Р-611, оп.2, д.44, л.158, 160
8. Жакупова М.А., Эвакогоспитали Казахстана в годы Великой Отечественной войны. -Алма-Ата: Казахстан, 1985.

ШҚО МАЙДАНГЕРЛЕРІНІҢ ЕСТЕЛІКТЕРІНДЕГІ ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫ

Секция: ШҚО майдангерлерінің естеліктеріндегі Ұлы Отан соғысы
Автор Беркутова Саяжан Талғатқызы, топ студенті 1-Т-22 «Марқакөл ауылының мектеп- интернат- колледжі» КММ
Ғылыми жетекші Джуртпаева Кадыча Токрановна, «Марқакөл ауылының мектеп- интернат- колледж» КММ, орыс тілі және әдебиеті пәні оқытушысы

I Кіріспе бөлім

Күркіреп өткен бұл соғыс...

II Негізгі бөлім (кездесу, сұхбат)

1. Ерлікке тағзым

III. Қорытынды бөлім

Ер есімі- ел есінде!

Міне, Ұлы Отан соғысының жеңіспен аяқталғанына да 78 жыл өтті. Бұл сол кездегі Кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгілік қалатын күн. Ұлы Отан соғысы – бүкіл әлем тарихындағы ең қорқынышты әскери қақтығыс. Бұл соғыс қаншама жауынгерлердің жүрегіндегі

туып-өскен Отанына деген сүйіспеншілігі мен махаббатын көрсете білді. Осынау сұм соғыста біздің ата-бабаларымыз біз үшін жандарын қиып, біздің амандығымызды, еркіндігімізді ойлап, қасық қандары қалғанша күресті. Жеңіске жету үшін, халқымыз үлкен қиындықтардан өтті. Соғыс 4 жылға созылып, Кеңес Одағында өмір сүрген әрбір төртінші адам көз жұмды. Ұлы Отан соғысы Кеңес Одағы халықтарының тарихындағы қасіретті бет қана емес, сонымен қатар ол халықтардың теңдесі жоқ ерлігі мен қажыр-қайратының, бірлігінің дәлелі. Бұл соғыс терезесін қақпаған отбасы жоқ шығар. Сол бір сұрапыл жылдары қазақ халқы өзінің Отанына, жеріне деген патриоттық сезімін дәлелдеді. Жауға қарсы шайқастар алыстағы ауыл мен кең байтақ далаларда да жүріп жатты. Соғыс басталғаннан бастап қазақстандықтар шынайы патриотизм мен батылдық танытты. Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халықтарымен бірге жауды талқандап, жеңіске жету жолында қазақ халқы да өзінің лайықты үлесін қосты. Қазақстандық жауынгерлер Брест қамалынан бастап Берлинге дейін барды. Олар Днепр өткелінде, Москва мен Ленинград үшін болған ұрыстарда батыр ерліктер көрсетті. Украинаны, Кавказды, Белоруссияны, Қырымды, Прибалтиканы азат етті, Польша, Румыния, Венгрия, Чехословакия, Болгария, Германия жерлеріндегі майдан жолдарында жеңіс туын көтеріп өтті. Соғыс жылдары халқымызға төнген ең ауыр күндер болды. Фашистер соғысты Атлантикадан Сібірге дейін ұлы мемлекет құру жолындағы шешуші кезең ретінде қарастырды. Бірақ кеңес халқы өздерінің отансүйгіштігімен фашистердің соғыс туралы көзілеспес жоспарын күл талқанын шығарды. Ұлы Отан соғысының қаһарман батырлары арасында 500-ге жуық қазақстандық болды. Қазақстаннан 1 196 164 адам әскер қатарына алынды. Фашист басқыншыларына қарсы қантөгіс күресте қазақстандықтар теңдесі жоқ ерліктеріне лайық ең жоғары атақ – Кеңес Одағының Батыры атағын алды. Оның ішінде 100-ге жуығы қазақ солдаттары. Олардың қатарында Шығыстың қаһарман қыздары Әлия Молдағұлова мен Мәншүк Мәметова, Мәлік Ғабдуллин, Бауыржан Момышұлы мен Талғат Бигелдинов те бар. Өзінің қайсар ерлігімен, қайратты мінезімен жауынгерлерге жігер берген бабалар қатарында Бауыржан Момышұлының еңбегі ерекше. Бауыржан ата бір естелігінде «Біздің жүрегіміз темір емес. Бірақ біздің кек отымыз қандай темірді болса да ерітіп, күйдіріп жібере алады. Біздің үрейді жеңетін ең күшті қаруымыз бар, ол - Отанға деген сүйіспеншілік» деген екен. Адамзатқа қайғы қасірет әкелген қанқұйлы Ұлы Отан соғысы 1418 тәулікке созылғандығы өткен тарихымыздан белгілі. Кейбір деректер бойынша оған 1 млн. 800 мыңдай адам қатысып, соның жартысынан астамы елге оралмаған. Алайда, ата-бабаларымыздың ержүректілігі мен табандылығының арқасында қастерлі Ұлы Отанымызда Жеңіс әуені кернеп, Жеңіс Туы желбіреді.

Уақыт шіркін өтер жылжып әлі де,

Аға ұрпақ айналады кәріге.

Асқақтатып майдангерлер ерлігін,

Ұрпақтары дәріптейді мәңгіге.

Иә, соғыстың отты жылдары жүректерге жазылмас жара салғаны баршаға анық. «Соғыс басталды!» деген суық хабарды естігенде төбеден мұздай суды құйып жібергендей болғаны да шындық. Алайда елдің еңсесі түспеді. Қолына қару ұстай алатын ер-азаматтар жаппай әскер қатарына шақырылып, майданға аттанды. Осынау сұрапыл соғыс жылдарында Шығыс Қазақстан облысы майдангерлері де ерен еңбек пен ерліктің үлгісін көрсетті. Солардың бірі, Шығыс Қазақстан облысы Марқакөл ауданы (қазіргі Күршім ауданы) Тентек ауылының тұрғыны болған соғыс ардагері Жұртбаев Тоқра.

Конференцияға материалдар жинақтау мақсатында майдангер ағамыздың қызымен кездесіп, фото- суреттерін көріп таныстым. Көзі тірісінде журналистерге бірнеше рет сұхбат беріп, аудандық газет беттерінде жарияланған «Өмір сүру бақыты», «Әкелер ерлігіне тағзым» атты мақалаларын оқып таныстым. Тоқра ағамыз 1988 жылдың күзінде дүниеден озған екен. Ақынның хаты өлмейді, батырдың аты өлмейді,- дегендей ағамыздың артында ұрпақтары және бес жыл бойы қан майданда жасаған ерліктері мен соғыстан кейінгі еңбегінің естеліктері қалыпты.

Жұртбаев Тоқра 1919 жылы Мойылды (бұрынғы Николаевка) ауылында дүниеге келген екен. Төрт жасында әке-шешеден бірдей айырылып, туыстарының тәрбиесінде өседі. Еңбекке ерте араласқан ол 1940 жылы әскери қызметке шақырылып, Кушка қаласының маңында совет-ауған шекарасындағы әскери кавалерияда болады. Бұл тұтанғалы тұрған соғыстың жаңғырығы естіле бастаған кезең еді. Атты әскер дивизиясы көптеген жауынгерлік тапсырмаларды орындауға қатысады.

«1941-1942 жылдары Воронежге бағыт алған біздің дивизия жол бойында неміс басқыншыларымен кескілескен шайқасқа түскені есімде. Кейіннен біздің дивизия солдаттарын танкке қарсы артиллериялық бригадаға қосып, әрі қарай Орел, Курск түбіндегі шайқастарға қатысып, I Украина майданы шебінде болып, Днепрге жол салдық. Ай бойы созылған қиян-кескі шайқастардан кейін Киев қаласын жаудан азат еттік. Осы ұрыстардан кейін «За Отвагу» орденімен марапатталдым» - дейді майдангер Т. Жұртбаев.

Бұдан соң Львов-Сандомир, Висла-Одер операцияларына, кейіннен чех жеріндегі ұрыстарға қатысып, «Праганы азат еткені үшін» медалін кеудесіне тағады. Дрезден, Намслау, Бишофеталь, Штрелен қалаларын алғаны үшін Жоғарғы Бас қолбасшы Сталиннің бұйрығымен бірнеше Алғыс хаттармен марапатталады. Фашистік Германияның тізе бүккенін Дрезден қаласында қарсы алып, 1946 жылы Венадан елге оралады. Соғыстан кейін жылдар бойы мал шаруашылығы саласында еңбек етіп, шопан болады. Қажырлы еңбегінің арқасында зейнеткерлікке шығып, 1980 жылы «Еңбек ардагері» атанады.

Әрбір майдангер ардагерлеріміздің артында олардың ұрпақтары, ерлікке толы майдан жолдары қалады. Өз тарихын ұмытқан халықтың болашағы жоқ, сондықтан біз, жастар бейбіт өмір мен ашық аспанды сыйлаған ата-

бабаларымыздың ерлігін дәріптеп, ұрпақтан ұрпаққа таратуымыз қажет. Жыл сайын Ұлы Отан Соғысы ардагерлері азайып бара жатқандығы өкінішті...Өмірдің бұл үдерістерін біз тоқтата алмаймыз. Бірақ біз олар туралы ең жарқын естеліктерді есімізде мәңгі сақтаймыз. Майдангерлер есімдері болашақ тарихымызға алтын әріптермен жазылып қала бермек.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ұлы Отан соғысы: Тарихы, Тұлғалары, Галереясы, Кинохроникасы, Өлеңдері (Орыс тілінде)
2. Соғыстың қысқаша уақытнамасы Мұрағатталған 16 мамырдың 2008 жылы. (Орыс тілінде)
3. [<http://www.deutschewaffe.narod.ru/books3.htm>]
4. А. А. Власов — Почему я стал на путь борьбы с большевизмом. Открытое письмо генерал-лейтенанта А. А. Власова [prev. in:] Заря, 3 марта 1943 ж.
5. [http://publicist.n1.by/history/1940/history_1940-07-31_1.html]
Мұрағатталған 25 мамырдың 2008 жылы.]
6. [http://publicist.n1.by/history/1941/history_1941-05-01_1.html]
Мұрағатталған 9 наурыздың 2008 жылы.]
7. «Великая Отечественная война Советского Союза 1941—45», БСЭ, 3-е издание
8. [http://publicist.n1.by/conspects/conspect_muller-gillebrand.html]
Мұрағатталған]

ВЕЛИКАЯ ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ВОЙНА 1941-1945 ГГ.: ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАМЯТЬ И ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОСТИ

Секция Военная медицина в годы Великой Отечественной войны

Автор Габидуллин Данил Артемович, студент 1 курса группы

«Механизация сельского хозяйства» квалификации «Техник-механик»

КГУ «Глубоковского аграрного колледжа»

Научный руководитель Касынғалиева Айнур Маратовна, Преподаватель

истории, основы права и экономики КГУ «Глубоковского аграрного колледжа»

Одной из самых жестоких и беспощадных была Великая Отечественная война, где наша страна потеряла 27 млн человек.

Известный полководец маршал Советского Союза Иван Христофорович Баграмян, после завершения войны, писал: «То, что сделано советской военной

медициной в годы минувшей войны, по всей справедливости может быть названо подвигом. Для нас, ветеранов Великой Отечественной войны, образ военного медика останется олицетворением высокого гуманизма, мужества и самоотверженности».

В битве с врагом не на жизнь, а на смерть вместе с войсками шли по полям сражений военные медики. Под смертельным огнем выносили они раненых с поля боя, доставляли их в медицинские пункты, оказывали необходимую помощь, а затем эвакуировали в медсанбаты, госпитали и дальше в тыловые специализированные учреждения. Четко организованная военно-медицинская служба работала напряженно и бесперебойно. В период Великой Отечественной войны в армии и на флоте находилось более 200 тысяч врачей и свыше 500 тысяч фельдшеров, медицинских сестер, санинструкторов и санитаров, многие из которых погибли в огне боев.

В целом в период войны смертность медработников была на втором месте после стрелковых. Боевые потери медицинского корпуса составили 210602 человека, из них безвозвратных – 84793 человека. Наибольшие потери были на поле боя или вблизи него – 88,2% общего числа потерь, в том числе санитаров-носильщиков – 60%. Родина высоко оценила самоотверженный труд работников военного и гражданского здравоохранения. Более 30000 тружеников гражданского здравоохранения в годы Великой Отечественной войны награждены орденами и медалями. Более 116 тысяч военных медиков были награждены орденами, 50 из них стали Героями Советского Союза, а 19 – полными кавалерами ордена Славы.

Подвиги каждого врача на поле боя и все примеры героизма медиков в войну невозможно отразить в данной работе.

Благодаря героическому самоотверженному труду военных медиков, с помощью советского здравоохранения, всего советского народа были достигнуты небывало высокие показатели возвращения в строй раненых и больных после лечения. Усилиями и заботой военных медиков спасена жизнь 10 миллионов защитников Родины. Возвращены в строй 72,3% пострадавших в боях и 90,6% больных воинов. Большинство медиков – это женщины, матери, сестры, дочери. На их плечи легла основная тяжесть военных будней, ведь почти все мужское население находилась на передовой.

Женщины-медики. На их долю выпало испытаний не меньше, чем солдатам на передовой. Столько храбрости, мужества, бесстрашия они проявляли! Старым людям и детям, раненым и инвалидам, ослабевшим и больным — всем была необходима помощь медицинской сестры и санитарной дружинницы. И это чувствовал каждый боец и командир в бою, зная, что рядом сестра, бесстрашный человек, который не оставит в беде, окажет первую помощь в любых условиях, оттащит в укрытие, вынесет в тяжелую минуту на себе, спрячет от бомбежки в пути. Прошло много лет после грозных событий Отечественной войны, но память сохранила имена и подвиги этих замечательных

женщин, которые, не щадя здоровья и самой жизни, работали «на передовой», ежедневно спасая в любых и самых тяжелых условиях боев жизнь раненых бойцов и командиров, помогая им вернуться в строй, а после победы — к семье и любимой работе.

Приведем данные из письма командования 6-го стрелкового корпуса добровольцев-сибиряков трудящимся Красноярского края о военных подвигах красноярцев и призывом пополнить ряды погибших от 7 января 1943 года: «...свыше 200 раненых вынесла с поля боя т. Верозубова и оказала им первую медицинскую помощь. Участвуя в танковом десанте на поле боя, перевязала 40 раненых бойцов. Трижды раненая не ушла с поля боя». Действительно, многие медики были еще совсем юными, в ряде случаев специально приписывали себе год или два, чтобы быть постарше. Таисия Семеновна Танкович, родившаяся в Манском районе Красноярского края, вспоминает, что свою работу приходилось осуществлять в трудных условиях: «Мне, молодой санитарке, под бомбежками и обстрелами надо было перевязывать раны на поле боя, найти тех, кто дышал, найти помощь и спасти, дотасить слабыми девичьими руками тяжелого солдата до перевязочного пункта... По дороге попали под бомбежки, ходячие раненые смогли выпрыгнуть и убежать в лес. Тяжело раненые от страха кричали, я их, как могла, успокаивала, бегала от машины к машине. К счастью, бомбы не попали». Многие медики прошли на ногах практически весь боевой путь, но энтузиазм, силу воли уничтожить оказалось невозможным. Нельзя забыть врачей, медсестер, санитарок, всех тех, кто работал в тылу и помогал вернуться к жизни людям, которые были близки к смерти, они смотрели в лицо смерти. Солдаты, которые лечились в госпиталях, с благодарностью обращались через газеты, не называя фамилий врачей, а только имена и отчества.

Среди санинструкторов было 40% женщин. Среди 44 медиков – Героев Советского Союза – 17 женщин. Для спасения защитников Родины девушки не жалели ни сил, ни своей жизни. Одной из самых важных специальностей медицины всегда была хирургия. Врачи-хирурги издавна пользуются особым доверием и расположением. Их деятельность окружена ореолом святости и геройства. Имена искусных хирургов передаются из поколения в поколение. Так было. Так есть и сегодня. В период войны спасать людям жизнь стало для них ежедневной работой. В обслуживании раненых и больных во время войны участвовала не только медицинская служба вооруженных сил, но и органы здравоохранения на местах, а с ними вместе десятки тысяч людей, далеких от медицины. Матери, жены, младшие братья и сестры воинов, работая в промышленности, сельском хозяйстве, находили время и силы для заботливого ухода за ранеными и больными в госпиталях. Испытывая большие лишения в питании, одежде, они отдавали все, и в том числе свою кровь, чтобы быстрее восстановить здоровье воинов.

Вся система оказания медицинской помощи в бою и последующего лечения раненых до выздоровления была построена у нас во время

Отечественной войны на принципах этапного лечения с эвакуацией по назначению. Это значит – рассредоточить весь лечебный процесс в отношении раненого между специальными подразделениями и учреждениями, представляющими собой отдельные этапы на его пути с места ранения в тыл, и проводить эвакуацию по назначению туда, где каждому раненому будет обеспечено квалифицированное и специализированное лечение, диктуемое требованиями современной хирургии и медицины в целом. Смена этапов на эвакуационном пути и медицинского персонала, оказывающего помощь и обеспечивающего уход на этих этапах, не повредят лечебному процессу, если между всеми этапами существует крепкая связь и установлено заранее взаимопонимание и взаимозависимость. Но первое, что требуется, – это единое понимание всеми медиками основ, на которых организационно базируется военно-полевая хирургия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Неоценим вклад советских медиков в дело Победы. Небывалый по своим масштабам повседневный массовый героизм, беззаветная преданность Родине, лучшие человеческие и профессиональные качества были проявлены ими в дни суровых испытаний. Самоотверженный, благородный труд их возвращал жизнь и здоровье раненым и больным, помогал вновь занять свое место в боевом строю, восполнял потери, помогал сохранять на должном уровне численность Советских Вооруженных Сил.

Великая Отечественная война стала тяжелейшим испытанием для всей страны. Главным в медицине и на войне, и в мирное время, всегда остается гуманное отношение к пациенту.

Список использованной литературы

1. Кованов В. В. Солдаты бессмертия. – М.: Политиздат, 1986
2. Кнопов М.Ш. Главные хирурги фронтов в годы Великой Отечественной войны. – М.: Хирургия, 2002
3. Хирургия времен Второй Мировой войны. –Режим доступа: <http://www.otvoyna.ru/medik.htm>
4. Исторический опыт медицины в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. – IV Всероссийская конференция (с международным участием). Доклады и тезисы. – М. –2008.–Режим доступа: http://www.historymed.ru/static.html?nav_id=177
5. Гайдар Б.В. Роль медиков в Великой Отечественной войне. – СПб.: Медицинский вестник, 2005 – №3, стр. 85.

ВЕЛИКАЯ ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ВОЙНА В ВОСПОМИНАНИЯХ ТРУЖЕННИКА ТЫЛА И ЗАСЛУЖЕННОГО ПЕДАГОГА НА ПЕНСИИ РЯЗАНОВОЙ Э.М.

Секция Великая Отечественная война в воспоминаниях фронтовиков из ВКО
Автор Дарибаева Айнур Саттаркызы, студент группы ЛД207-2022 КГП на ПХВ
«Усть-Каменогорский высший медицинский колледж»,

Научный руководитель Грохотова И.В. преподаватель КГП на ПХВ «Усть-Каменогорский высший медицинский колледж», г. Усть-Каменогорск, Восточно-Казахстанская область, Казахстан

Великая Отечественная Война важная историческая веха на территории всех стран СНГ. Когда она началась, 22 июня 1945 года, не осталось ни одного дома и ни одной семьи во всём огромном СССР, который бы не принял участие, участие в защите, и не пострадал от этой беды. На фронт уходили сыновья, братья, отцы и деды. Женщины и дети оставались с другой задачей, помочь фронтовикам, день и ночь не прекращая работу по подготовке обеспечения продуктами, деталями для техники, одеждой и обувью, а также и другими необходимыми вещами.

Одной из таких, совсем маленьких в то нелёгкое время, помощниц была и Рязанова Эльвира Михайловна, заслуженный ветеран КГП на ПХВ «Усть-Каменогорского высшего медицинского колледжа», опытный врач акушер-гинеколог и труженик тыла. В 1941-1945 гг Эльвире Михайловне было от 4 годиков до 8 лет. Не смотря на столь юный возраст, вместе со своей семьей она исполняла свой долг перед Родиной. А что такое Родина по словам Эльвиры Михайловны? Это, прежде всего, честно выполнять свой долг, отдавать всё, всё без остатка тем, кто стоит на защите, защите своих детей, дома, родных краев. Как вспоминает Эльвира Михайловна в первый день школы учительница сказала им слова, которые она помнит до сих пор: «Вы знаете дети, что сейчас трудное время. Идёт война. И вы тоже должны помочь. А значит, вы должны хорошо учиться». И с гордостью добавляет, что после окончания школы весь их класс поступили в институты.

Люди работали днями и ночами. Но в семье Эльвиры Михайловны был и другой трагический опыт того времени. Была давка со стороны народа, её родного человека обвинили в предательстве. Ее тетя, будучи сестрой предателя подвергалась давлению в духе послевоенного времени. «Получив оправдательное письмо, что она не предатель, моя тетя ушла из жизни на следующий день. Будто ждала того дня, когда их оправдают», - со слезами на глазах говорила Эльвира Михайловна. Ее тетя всю свою жизнь не могла нормально жить, даже после войны. Так же не могла устроиться на работу как

все, не было возможности получить обучение, причем не только для нее, но и для ее детей. Такова была участь предателя народа.

Вместе со своей семьей, матерью, бабушкой и дедушкой, маленькая храбрая труженица собирала ягоды, урожай, подготавливала овощи, помогала обрабатывать шерсть, валять валенки, шить, и в последние военные годы даже участвовала в разгрузках вагонов для фронта. По словам Эльвиры Михайловны у всех было понимание того, что нужно как можно больше отдать защитникам, не пытаться что то таить, припрятывать, для себя, как бы не голодовали периодами, знали, что там, там намного хуже их родным. Всё собранное, сделанное, оно было не просто кому то, не потому что надо, а с верой, что это для родных, как своим всем сыновьям, своим отцам. Вся тяжесть легла на плечи детей, женщин, и стариков.

Какой бы суровой ни была война, она была временем чтения, по словам Эльвиры Михайловны. Читали все запойно. Читали, обменивались книгами, делились впечатлениями от прочитанного, а также и учились, утешали себя в книгах, отвлекались и черпали силы. И сегодня, когда мы пришли послушать о том времени, мы видим, что у Эльвиры Михайловны нет телевизора, но везде, в доме книги, а также журналы. Она помогает внуку выполнять домашнее задание, идеальным почерком, аккуратно записывая ему примеры, а также с безукоризненной грамотностью.

Война - это тяжелое испытание, которое переживет не каждый. Это не просто надписи на учебниках истории и даты, которые нужно запомнить, а целая жизнь каждого народа. Ее трудно почувствовать и понять полностью. Ведь мы читаем, и видим лишь малую часть из всего что там происходило на самом деле. Картина войны обычно основана на точном и добросовестном перечислении событий, то есть в некоторых источниках тема войны раскрывается не полностью. Именно из-за этого сейчас расследуются источники личного происхождения всего. Особенно в этих расследованиях большое значение имеют именно рассказы ветеранов и очевидцев ВОВ. По этой причине мы никогда не должны забывать о них, ведь они - история, живая история которую мы должны оберегать, и ценить.

Великая Отечественная война была, несомненно, тяжелым временем для людей, но также война была и временем формирования личности. Личности стойкой, положительной и понимающей истинные ценности. Это тяжелое испытание, которое переживет не каждый и которое мы сейчас не переживаем, а живем под мирным небом, благодаря тем, кто оставил свою жизнь на поле боя ради мирного неба над головой своих детей, внуков и последующих поколений. Это не просто надписи на учебниках истории и даты, которые нужно запомнить, а целая жизнь каждого народа. Ее трудно почувствовать и понять полностью. Ведь мы читаем, и видим лишь малую часть из всего что там происходило на самом деле. Картина войны обычно основана на точном и добросовестном перечислении событий, особенно для достоверности исторических фактов

большое значение имеют именно рассказы ветеранов и очевидцев того времени. По этой причине мы никогда не должны забывать о них, ведь они - история, живая история которую мы должны оберегать, и ценить. Эта беседа, интервью с очевидцем и участником того времени оставила неизгладимый след в восприятии исторических событий той эпохи.

Список использованной литературы

1. Филиппов В.М., Пузанова Ж.В., Ларина Т.И. Великая отечественная война в представлениях студенчества: зеркало памяти:

<https://cyberleninka.ru/article/n/velikaya-otechestvennaya-voyna-v-predstavleniyah-rossiyskogo-studentstva-zerkalo-pamyati>

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫ: ӨТКЕННІҢ ТАРИХИ САБАҚТАРЫ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ ЗАМАННЫҢ СЫНАҚТАРЫ

Секция Ұлы отан соғысы өткеннің тарихи сабақтары және қазіргі заманның сынақтары

Автор Дауенов Мадияр Ермекұлы, 1-ТМ-22 топ студенті, «Марқакөл ауылының мектеп- интернат- колледжі» КММ

Ғылыми жетекші Рашидова Аяулым Рашидқызы, «Марқакөл ауылының мектеп- интернат- колледж» КММ, информатика пәнінің оқытушысы

Ұлы Отан соғысы тарихымыздағы ең ауыр кезеңдердің бірі болды. Ол туралы әр адам біледі, қанды және аяусыз соғыстың қасіретін ұмыту мүмкін емес.

Елімнің бұрынғы өмірі қандай болды, қазіргі өмірі қандай деген сұрақтар мені үнемі толғандырады. Елімнің бұрынғы бастан өткізген жан түршігерлік өмірін естен шығару мүмкін емес, бірақ кейбіреулер ұмытқан сияқты. Мен ешқашан ұмытпаймын. Өйткені сол кезеңді менің атам басынан өткерді. Атам үнемі сол кезең туралы айтқанда құйқа шашым шымырлап, үстіме біреу мұздай су құйып жібергендей күй кешемін. Ойым сан саққа жүгіреді. Сол бір «соғыс» деген сұмпайы қаншама адамның өмірін алды, қаншасының өміріне балта шапты, қаншасын зар жылатты. Аталарымыз, аға – апаларымыз қан төгіп, өмірлерін құрбан етті. Соғыс ешкімге аяушылық танытпады. Соның бәрі не үшін? Яғни келешек ұрпақтың бейбіт өмірі үшін, біздер үшін.

Қазақстандықтар ешқашан елге сіңірген және әлемді фашизмнен құтқарып қалған аға ұрпақтың ерлігін ұмытпайды. Сол сұрапыл жылдары жүзден астам ұлттар мен ұлыстардың біртұтас отбасын құрған барлық халық-ағайындар Бірыңғай Отанды қорғау үшін иыққа тіреліп, ерлік пен жанкешті еңбек етті.

1941-1945 жылдардағы Кеңес Одағының Ұлы Отан соғысы екінші дүниежүзілік соғыстың құрамдас бөлігі ретінде тарихқа мәңгі енді. Бұл соғыста Қазақстандағы әр отбасынан жүздеген мың адам қолына қару алып, ұрыстарға қатынасты. Соғыстың басталуы және оның сипаты туралы тарихи деректерге сүйенетін болсақ: Шабуыл жасаспау туралы (1939 ж. 23 тамыз) Кеңес Одағымен жасаған келісімді фашистік Германия 1941 жылы 22 маусымда бұзып, соғыс жарияламастан КСРО аумағына аяқ астынан басып кірді. 1940 жылдың орта кезеңінде-ақ (18 желтоқсан) Гитлер КСРО-ға басып кірудің «Барборосса жоспары» деп аталатын стратегиялық жоспарын жасауға кіріскен болатын. Бұл жоспар бойынша фашистік Германия мен оның қол шоқпарларының құрлықтағы, әуедегі және соғыс теңіз күштері КСРО-ға бір мезгілде шабуыл жасайтын болды. Бұл жоспардың басты мақсаты қысқа мерзім ішінде (3-4 ай), «қауырт соғыс» идеясы бойынша соғысты 1941 жылдың күзінде (қараша) аяқтау тиіс еді. Фашистік Германияның негізгі мақсатының саяси және экономикалық астары болды. Германия империясы шикізат үшін, азық-түлік базасы ретінде қуыршақ мемлекет құруды көздеді.

Кеңес адамдарының патриоттық сезімі, әрине, бұл жоспарға қарсы тұра білді. Қазақстан халқы Отан қорғаушылар қатарына өз еркімен жаппай жазыла бастады. Мысалы, Ширванова Рауза Ахметқызы. 1922 жылы 25 тамызда Семей қаласында дүниеге келген. 1939 жылы Орта мектептің жеті сыныбын бітіріп, Семей қаласының қаржы-экономикалық техникумына түсті. 1942 жылдың мамыр айында Кеңес Әскері қатарына шақырылды. 1942 жылдың мамыр айынан 1944 жылдың қыркүйек айына дейін 136 жеке байланыс ротасында телеграфшы қызметін атқарды. Содан кейін Чита қаласына 245 авиациялық дивизияға, Байкал әскери округінің штабына ауыстырылды, онда 1944 жылдың қыркүйегінен 1945 жылдың қарашасына дейін телеграфшы қызметін атқарды. 1945 жылы 2 желтоқсанда сержант атағымен әскерден босатылды. II дәрежелі Отан соғысы орденімен, «Жапонияны жеңгені үшін» медалімен, «Еңбектегі ерлігі үшін» медалімен, 7 мерейтойлық медальмен, И.В. Сталиннің алғыс хатымен марапатталған.

Соғыстың қасіреті ешқашан ұмытылмайды. Ата-әжелеріміз көргенді кейінгі ұрпақ көрмесін деймін. Жеңіске жету үшін, халқымыз үлкен қиындықтардан өтті. Соғыс 4 жылға созылып, Кеңес Одағында өмір сүрген әрбір төртінші адам көз жұмды. Бұл қиын заманда, КСРО халықтары бірігіп, жауға тойтарыс бере алды. Қазіргі ұрпақ, бізге ашық аспан мен бейбітшілік сыйлаған адамдарға ризашылық білдіруі керек, өйткені олардың жасаған ерлігі болмаса, қазақ халқы өмір сүре алмас еді. Ұлы Отан соғысына қатысқандардың саны азайып келеді, сондықтан, халқы үшін жанын пида еткен ата-бабаларымызды құрметтейік. Соғыс кезінде өз өмірін аямай, фашистерге қарсы соғысқан қазақтың батырлары өте көп болды. Ардагерлеріміздің ерлігін ұмытпағанымыз жөн, себебі тарихын ұмытқан халықтың болашағы жоқ.

Қазіргі таңда Тәуелсіздік – барлығымыз үшін ерекше қасиетті күн. Бірліктің, ынтымақтастық пен татулықтың күні. Мемлекетіміздің тәуелсіздігі – ең алдымен халқымыздың бақыты. Алғашқы жылдарда басым мақсаттардың қатарында егемендікті, ұлттық қауіпсіздікті нығайту, экономикадағы қиыншылықтарға жауап беру, мүмкіндігінше дамытуға бетбұрыс жасау болған еді. Тәуелсіздігімізді жарияланғанан бергі мезгіл ішінде көптеген елеулі табыстарға қол жеткіздік. Еліміздің тыныштығы мен қауіпсіздігі, көп ұлтты Қазақстан халқының жарастығы мен ынтымақтастығы Президентіміздің жүргізіп отырған парасатты саясатының нәтижесі.

Ұлтымыздың ұланғайыр тарихында Қасымхан дәуірінен бастау алған Конституциямыз – Елбасы ұсынып, халық қолдаған, елімізді биік белеске шығарған, тарихи маңызы аса зор құжат. Онда әрбір адам өз мүмкіндіктерін жүзеге асыруына жол ашатын экономикалық, саяси мәдени және әлеуметтік дамудың алғышарттары жасалған, азаматтың мәртебесі анықталды, қоғам дамуының негізгі бағыттары көрсетілген. Әлеуметтік сала – білім беру, денсаулық сақтау да күшті қарқынмен дамып келеді.

Тәуелсіздік кезеңінің басты жетістігінің бірі қазақ мәдениетінің қайта жаңғыруы және әрі қарай дамуы. Қазақстанды мекендейтін этонстардың мәдениеті мен дәстүрі болып табылады. Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың мақаласында: «Мақсатымыз айқын, бағытымыз белгілі, ол - әлемдегі ең дамыған 30 елдің қатарына қосылу» - дейді.

Әлемдегі алдыңғы қатарлы қауымдастық жеткен биік межелерден көріну үшін болашақ ел тұтқалары жас ұрпақты өзінің ана тілімен, салт дәстүрімен, қазақы болмыс, әдет-ғұрпы мен, туған тарихы мен терең тамырландыруымыз қажет. Біз болашаққа көз тігіп, тәуелсіз елімізді «мәңгілік ел» етуді мұрат қылдық. Бабалардың ерлігі, бүгінгі буынның ерен істері және жас ұрпақтың жасампаздығы арасында сабақтастық болса ғана, біз «мәңгілік ел» боламыз. Дүние керемет өзгеру жолында, бірақ біз ұлттық идеяны сақтап, тарихи мұра, құндылықтардың қасиетін жоғалтпай, кейінгі ұрпаққа аманат етуіміз керек. Әрине, ең бастысы, жеріміздегі ұлтаралық келісім, саяси тұрақтылық, ынтымақтастықты сақтай отырып, көптеген нәтижеге жете аламыз.

Қазір біз болашағы жарқын, бағыты айқын тәуелсіз елде өмір сүріп жатырмыз. Бүгінгі ұрпақ бұл азаттықтың қалай келгенін әрине біледі. Қазіргі таңда қаншама елдің бірлігінің бұзылған уақытында тату - тәтті ғұмыр кешіп жатқан біздер, шынымен де бақыттымыз.

Қорыта келгенде, Қазіргі Қазақстан әлемдегі үлкен беделге ие мемлекеттердің қатарынан орын алған, көптеген ірі экономикалық, саяси және әлеуметтік жетістіктерге қол жеткізген, бүкіләлемдік проблемаларды талқылауда және шешуде ықпалды рөл атқаратын ел.

Бұл тәуелсіздік менің Отаныма берілген тәңірдің сыйы. Аналар да, балалар да жыламысың, даламыз жұтамасың. Ұланғайыр кең даламды соғыс өрті

шарпымасын. Бұл әрине барлық адам баласының арман - тілегі. Бейбітшілік жасасын!

Пайдаланылған әдебиеттер

1. [Ұлы Отан соғысы: Тарихы, Тұлғалары, Галереясы, Кинохроникасы, Олендері](#) (Орыс тілінде)
2. [Соғыстың қысқаша уақытнамасы Мұрағатталған](#) 16 мамырдың 2008 жылы. (Орыс тілінде)
3. [http://publicist.n1.by/history/1940/history_1940-07-31_1.html [Мұрағатталған](#) 25 мамырдың 2008 жылы.]
4. [http://publicist.n1.by/history/1941/history_1941-05-01_1.html [Мұрағатталған](#) 9 наурыздың 2008 жылы.]
5. [«Великая Отечественная война Советского Союза 1941—45»](#), БСЭ, 3-е издание
6. [http://publicist.n1.by/conspects/conspect_muller-gillebrand.html [Мұрағатталған](#) 9 наурыздың 2008 жылы.]

К ВОПРОСУ О ПОЛИТИЗАЦИИ ДНЯ ПОБЕДЫ НА ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Секция ВОВ: исторические уроки прошлого и вызовы современности
Автор Жаксылыкова Ажар Эльдаровна, студентка группы 21-ИН.ЯЗ-1,
Восточно-Казахстанский гуманитарный колледж имени Абая
Научный руководитель Кумаржанова Анар Ахметовна, преподаватель,
Восточно-Казахстанский гуманитарный колледж имени Абая

В последнее десятилетие в преддверие каждой годовщины победы над нацистской Германией мы сталкиваемся не только с ростом общественного интереса к этим страницам прошлого, но и с нарастающими попытками осмыслить нашу увлеченность ими, что неудивительно: в современном мире история есть больше, чем история.

Прошлое превращается в ресурс, интересный и для творческо-интеллектуальной рефлексии, и для извлечения экономического дохода (от исторического туризма до обоснования прав на реституцию собственности), и для организации досуга (движение реконструкции, исторические фильмы, и пр.), и для подкрепления политической идеологии.

Крушение Советского Союза привело не просто к отказу от реализации мало кого вдохновлявшего тогда социалистического проекта: на обломках образовались 15 молодых государств, и каждой республике необходимо было

определился с тем, что политологи привыкли называть «национальной общностью» или «макрополитической идентичностью».

Территория Казахстана находится между двумя огромными государствами, Россией и Китаем, которые являются крупнейшими экономическими и стратегическими партнерами нашего государства, во многом оказывая свое влияние не только на внешнеполитический курс нашего государства, но и на информационные ресурсы нашей страны. По мнению многих казахстанских политологов, в Казахстане существует проблема потребления аудиторией информации в большинстве своем из иностранных источников, большая часть которых приходится на российские информационные каналы [3].

В соседней России в 1990–2000-е гг. в публичном пространстве выдвинулась история, апелляция к которой стала постепенно превращаться чуть ли не в доминирующий способ возмещения недостатка ценностей в общественно-политической жизни. Нарастание исторической риторики политиков, создание специальных институтов памяти под руководством высокопоставленных чиновников (как Российское историческое и военно-историческое общества), резкий рост числа музеев и памятников, стремление закрепить исторические формулировки на юридическом уровне, в том числе в Уголовном кодексе и Конституции, — все это далеко не полный список тех процессов, которые свидетельствуют о том, что в России идет успешный процесс возвращения новой национальной идеи, способной объединить многонациональное население государства [4].

В Казахстане же, напротив, стала формироваться многовекторная внешняя политика, что стало, несомненно, верной позицией, ведь Казахстан, несмотря на свою самую протяженную сухопутную границу с северным соседом, имеет свою древнюю уникальную историю, тюркскую историю. И первоочередное значение в контексте многовекторной политики Казахстана приобретают наши центральноазиатские государства - Узбекистан, Кыргызстан, Туркменистан, Таджикистан. А также Азербайджан, и, конечно, Турция. Наши государства имеют схожее этническое происхождение, историю и культуру.

Также Казахстан поддерживает двусторонние дружественные отношения с Соединенными Штатами Америки, именно США одними из первых официально признали независимость Казахстана. Соединенные Штаты также одними из первых открыли свое посольство в Алматы (в январе 1992 г.).

Многовекторная стратегия была определена Первым Президентом Нурсултаном Назарбаевым еще в самом начале 90-х годов и последовательно, успешно реализуется на протяжении уже трех десятилетий. В Казахстане очень вдумчиво относятся к политизации истории, наше государство не принимает позиции переписывания истории, фиксируя внимание на определенном народе, нет, для нашей страны толерантность, равенство, терпимость, объективность стали приоритетными в контексте изучения прошлого. Например, запущенная в

России в 2005 г. и уже прижившаяся акция «георгиевской / гвардейской ленточки» была первой и в принципе удачной попыткой перформативно закрепить единство россиян вокруг 9 мая. Спустя 10 лет в России появилась новая и куда более эффективная форма политико-идеологического единения в виде «Бессмертного полка», шествие предполагает одновременно манифестацию разнообразных, глубоко личных для участников смыслов. Отметим, что социологические опросы последних лет в РФ фиксируют рост интереса граждан к истории Великой Отечественной войны, а также количество принимающих участие в «Бессмертном полку»[7].

Причем эти нововведения успешно внедрились в постсоветское пространство, с определенными идеологическими целями. В Казахстане в целях недопущения разобщения населения по этническому признаку с 2018 года появилась традиция в честь Дня Победы надевать ленты в цветах государственного флага, взамен российской георгиевской ленты. Этим казахстанцы подчеркивают связь поколений и уважение к тем, кто погиб за свободу народов. С 2022 г. шествие «Бессмертный полк» в Казахстане переименовали в «Батырларға тағзым» — «Поклонимся героям». Что, несомненно, является идеологическим верным и необходимым.

В РК 9 Мая входит в перечень важных государственных праздников (ст. 3 Закона РК «О праздниках в Республике Казахстан»). В этот день проводят такие мероприятия: парады, церемонии возложения венков и цветов к памятникам; встречи с ветеранами; праздничные концерты, митинги; выставки военной техники в музейных комплексах; просмотр фильмов о военных событиях 1939–1945 годов. По состоянию на 1 мая 2023 года, в Казахстане проживают 222 участника Великой Отечественной войны. По данным Министерства труда и социальной защиты населения, за время войны на фронт призвали более 1 миллиона 200 тысяч казахстанцев, было создано более 20 стрелковых дивизий и других формирований.

За воинскую службу сотни тысяч казахстанцев были награждены медалями и орденами, около 500 человек стали Героями Советского Союза. Четыре казахстанца дважды становились героями, 110 граждан нашей страны награждены орденом Славы трех степеней.

Каждый второй казахстанец, взявший в руки оружие, отдал свою жизнь за Победу – они погибли в бою, скончались от ран и болезней и пропали без вести. Из плена не вернулись 630 тысяч человек.

Празднование Дня Победы в Казахстане и других странах мира стало доброй традицией. Память о борьбе с фашизмом важна не только для ветеранов, но и для молодого поколения. Уроки прошлого учат строить мирное будущее в содружестве со всеми народами мира. Наше государство является уникальным по своей терпимости и дружбе людей различных национальностей, живущих в мире и согласии на казахской земле.

Великая Победа заложила основы всего послевоенного миропорядка и системы отношений между государствами. Послевоенная международная система помогла человечеству избежать третьей мировой войны, которая могла обернуться несоизмеримо большими потерями вплоть до уничтожения жизни на планете. Важнейшей основой сохранения мира стала и остается память народов о трагических событиях Второй мировой войны и усилия мирового сообщества по недопущению новых глобальных конфликтов между государствами.

Список использованной литературы

1. The uses of nostalgia // The Economist. 2018-2019. 22 Dec. – 4 Jan. P. 11.
2. https://forbes.kz/massmedia/myi_otdali_informatsionnoe_prostranstvo_na_otkup_drugomu_gosudarstvu
3. <https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/k-voprosu-opolitizatsii-pamyati-o-velikoy-otechestvennoy-voyne-v-sovremennoy-evrope/>
4. Каспэ С.И. Политическая теология и nation-building: общие положения, российский случай. М.: РОССПЭН, 2012. См. также: Россия в поисках идеологий: трансформация ценностных регуляторов современных обществ / под ред. В.С. Мартьянова, Л.Г. Фишмана. М., 2016.
5. Будрайтский И. Мир, который построил Хантингтон и в котором живем все мы. М., 2020.
6. Малинова О.Ю. Актуальное прошлое: символическая политика властвующей элиты и дилеммы российской идентичности. М.: РОССПЭН, 2015; Копосов Н.Е. Память строгого режима. История и политика в России. М.: НЛО, 2013.
7. Тесля А.А. Как менялась память о Второй мировой войне // Эксперт. 2020. № 18-20. С. 97-101.

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНА ҚАТЫСҚАН СЕМЕЙЛІК АРДАГЕРЛЕРДІҢ ӨШПЕС ЕРЛІГІ

Секция ШҚО майдангерлерінің естеліктеріндегі Ұлы Отан Соғысы

Автор Кайроллаева Альфия, Семей жоғары көп салалы колледжі мекемесі, БС-31 топ студенті

Ғылыми жетекші Садуақасова Анар Толеуқановна, Семей жоғары көп салалы колледжі мекемесінің арнайы пәндер оқытушысы

Семейліктер өз территориясында атқыш дивизиясы жасақталғандығын мақтаныш сезіммен айта алады. 1941 жылдың күзінде Семей қаласында 8-атқыштар дивизиясы жасақталып, олардың бөлімшелері жауынгерлік әзірліктен өтті. Бұл дивизиялар құрамының 70 % - дан астамы қазақтар болды.

1941 жылдың 26 қыркүйегінде батыс майданға 238 атқыштар дивизиясы жіберіліп, Қызыл армияның Бас штабының 16 қазандағы жарлығы бойынша дивизия 49-Армия құрамына енді. Сөйтіп, жауынгерлер тапсырманы орындауға дереу кірісіп кетті. Басты мақсат біздің қорғаныс шебімізді жау әскерлерінің шабуылына тойтарыс беріп, Ока өзенінің шығыс жақ жағалауына жібермеу еді. Осы аса жауапты тапсырманы орындай отырып дивизияның әскери бөлімшелері 22 қазанда Енгышевка-Алексин-Шукино-Дугно шебінде қорғанысқа көшті. Бұл учаскедегі жаудың шабуылы тоқтатылды. Сөйтіп неміс фашистерінің Тула-Москва тасжолына шығу жөніндегі жоспары жүзеге аспай қалды.

Қолбасшының жауынгерлік тапсырмаларын ойдағыдай орындағаны, батылдық пен көрсеткені үшін 238-дивизия КСРО Жоғарғы Кеңесінің 1942 жылдың 3 мамырындағы жарлығымен Жауынгерлік Қызыл Ту орденімен наградталды. Қорғаныс Халық Комиссариатының 1942 жылдың 24-мамырдағы бұйрығы бойынша дивизия 30-гвардиялық дивизия болып қайта құрылды. Соғыс жылдарында дивизия кескілескен ұрыстар жүргізе отырып бір мың шақырымдай жер жүрді, 1200-ден астам елді мекендерді жаудан азат етті.

Қолбасшының жауынгерлік тапсырмаларын ойдағыдай орындағаны, батылдық пен көрсеткені үшін 238-дивизия КСРО Жоғарғы Кеңесінің 1942 жылдың 3 мамырындағы жарлығымен Жауынгерлік Қызыл Ту орденімен наградталды. Қорғаныс Халық Комиссариатының 1942 жылдың 24-мамырдағы бұйрығы бойынша дивизия 30-гвардиялық дивизия болып қайта құрылды. Соғыс жылдарында дивизия кескілескен ұрыстар жүргізе отырып бір мың шақырымдай жер жүрді, 1200-ден астам елді мекендерді жаудан азат етті. Олардың ішінен атап өтсек:

Қойкелді Аухадиев
Әнуарбек Керімбаев
Петр Иосифович Теряев
Николай Дмитриевич Авдеев
Жанқазы Молдағалиев
Петр Карелин

1942 жылы Көкпекті ауданының тұрғыны Қойкелді Аухадиев майданға аттанды. 1943 жылдың күзіне батыр жауынгер жаудың үш танкысын атып түсірді, екі танкісін өртеді. Бұған қоса қару-жарақ тиеген үш жүк автомашинасын, екі өздігінен жүретін зеңбірегін, бес пулеметін құрамымен жойып жіберді. Бір топ батыл жауынгерлерді бастаған Аухадиев Днепрдің оң жақ жағалауына біздің бөлімшелердің негізгі күштерін өткізді және өзі осы ұрыста оққа ұшты. Гвардия кіші сержантты Қойкелді Аухадиевке өшпес ерлігі үшін Совет Одағы Батыры атағы берілді.

1941 жылдың қараша айында кіші лейтенант Әнуарбек Керімбаев Ленинград майданының бір топ байланысшы жауынгерлерін бастап жаудың жер астындағы байланыс жүйесін басып алып, аса маңызды мағлұматтар алуға жағдай туғызды. Осы операция үстінде Керімбаев ерлікпен қаза тапты. Жарма

станциясының тұрғыны ұшқыш Петр Теряев ерлігімен даңққа бөленді. Ерлігі мен батырлығы үшін ол үш қызыл ту орденімен, Александр Невский орденімен наградталды. 1945 жылдың ақпан айында Кенигсберг маңындағы әуе шабуылы кезінде Теряев ерлікпен қаза тапты. 1945 жылы 15 көкекте гвардия майоры Теряевке Совет Одағының Батыры деген атақ берілді. Жарма станциясының тұрғыны ұшқыш Петр Теряев ерлігімен даңққа бөленді. Ерлігі мен батырлығы үшін ол үш қызыл ту орденімен, Александр Невский орденімен наградталды. 1945 жылдың ақпан айында Кенигсберг маңындағы әуе шабуылы кезінде Теряев ерлікпен қаза тапты. 1945 жылы 15 көкекте гвардия майоры Теряевке Совет Одағының Батыры деген атақ берілді. Екі Семейлік жауынгер Александр Матросовтың ерлігін қайталады. Олар: Жанқазы Молдағалиев, Петр Карелин.

1943 жылдың қазан айында рота командирі, гвардия лейтенанты Ж.Молдағалиевқа Днепрден өтіп, арғы жағалауды басып алу және басқа әскер бөлімшелері келгенше ұстап тұруға бұйрық берілді. Молдағалиевтың басшылығындығы рота түн ішінде қиындықтарға қарамастан өзеннен өтіп, қатты қақтығыстан соң Днепрдің оң жақ жағалауына бекініп алды. Соның нәтижесінде біздің әскерлер Днепрден өтіп фашистерге тұтқиылдан шабуыл жасады. Жау қатты қырсылық көрсетті. Чернопаровка деревниасы маңында немістер күшті қорғаныс бекіністерін жасаған еді. Біздің әскери бөлімшелердің шабуылдары тоқтап қалды. Жау октың астына алды. Осынау шешуші кезеңде, өмір мен ажалдың арпалыс шағында Молдағалиев жанын тас түйіп, жаудың дзотын денесімен жапты. Сол-ақ екен, жауынгерлер жауға лап қойып тас-талқанын шығарды. Рота командирі, лейтенант Петр Григорьевич Карелин 1944 жылдың 10 сәуірінде Армянск қаласы үшін кескілескен шайқаста өз денесімен жау пулеметі амбразурасының үнін өшірді. Осы жанқиярлық ерлігі үшін оған КСРО Жоғарғы Кеңесінің 1944 жылғы 10 мамырдағы Жарлығымен Совет Одағының Батыры деген атақ берілді. Рота командирі, лейтенант Петр Григорьевич Карелин 1944 жылдың 10 сәуірінде Армянск қаласы үшін кескілескен шайқаста өз денесімен жау пулеметі амбразурасының үнін өшірді. Осы жанқиярлық ерлігі үшін оған КСРО Жоғарғы Кеңесінің 1944 жылғы 10 мамырдағы Жарлығымен Совет Одағының Батыры деген атақ берілді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1.Көлбаев, Тілеу. Өшпес даңқ: Қазақтың 100-ші және 101-ші атқыштар бригадалары / Көлбаев, Тілеу. - Алматы: Азия Арна, 2013– 358 б.

2.Қалдыбаев, Мамытбек Ұмытылмас кездесулер / Қалдыбаев, Мамытбек. - Алматы: Қазақстан, 1989. – 192 б.

3.Казахстан в период Великой Отечественной войны Советского Союза 1941-1945. Т.2. Сборник документов и материалов.- Алма-Ата., 1967.-526 с.

4.Боздақтар: Ұлы Отан соғысы (1941-1945) Жеңісінің 50 жылдығына арналады. Т.3: Алматы қаласы: Отан қорғау жолында құрбан болған алматылық

боздактарға ескерткіш-кітап / Бас ред.: Ә.Нысанбаев. - Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2000. – 260 б.: портр.

ГЕРОИ ВОВ УЛАНСКОГО РАЙОНА И ИХ ВКЛАД В ПОБЕДУ

Секция ВОВ: исторические уроки прошлого и вызовы современности

Автор Куанышева Камила Жанболатовна и Интина Мадина Мадияровна, группа:

22-Д-2, 22-Т-1, Высший колледж имени Кумаша Нургалиева

Научный руководитель Денгына Людмила Станиславовна, преподаватель истории, Высший колледж имени Кумаша Нургалиева

ВВЕДЕНИЕ

В докладе мы обратим внимание на подвиги Уланских участников ВОВ, об исторической памяти на родной земле и в наших сердцах, а также проанализируем знания Уланского населения об участниках Великой Отечественной войны – их земляках.

Актуальность данной темы заключается в содействии патриотическому развитию общества.

Целью и задачей научной работы является распространение информации об участниках ВОВ Уланского района и их подвигах во имя Родины, а также проведение статистики по знаниям жителей Уланского района о героях своей земли.

1. Общие сведения об Уланском районе

Уланский район образован 17 января 1928 года из Ленинской, Тарханской, Уланской части Пролетарской волости Усть-Каменогорского уезда с центром в поселке Сибинский.

В 1997 году в состав района передана территория упраздненного Таврического района, центр района перенесен в поселок Молодежный.

Район расположен в северо-западной части ВКО. Площадь территории района составляет 9610 кв. км.

2. Участники ВОВ Уланского района и их вклад в победу

Уланский районный Совет ветеранов войны и труда объединил в своих рядах 3467 ветеранов, из них 750 участников ВОВ. Мы хотим Вам рассказать о судьбе наших земляков и о самоотверженных подвигах – жителей Уланского района.

А) Иван Васильевич Карелов – участник Великой Отечественной войны, старшина и младший сержант. Родился в 1911 году в селе Ново-Братск Уланского района.

1 октября 1933 года Усть-Каменогорским горвоенкоматом был призван в армию. Во время ВОВ с 1942 по сентябрь 1944 года являлся старшиной стрелкового полка. Дошел до Берлина. Демобилизован 14 ноября 1945 года. В 1943 году получил ранение в правое плечо, в конце года контужен, а в феврале 1945 года еще одно ранение в правую лопатку.

Со своей ротой попадает в окружение. Связи нет. Только благодаря смекалке и находчивости Ивана Васильевича никто не умер с голоду, все остались живы и вышли из окружения. При отражении атаки противника в районе населённого пункта Тихоновка бесперебойно доставлял в роту боеприпасы и продукты питания.

5 марта 1944 года ему вручен Орден Красной звезды, также награжден многими наградами, две из них - «За Отвагу».

Судьба Ивана Васильевича была неразрывно связана с судьбой Родины. Вернувшись с войны, не одно десятилетие служил живым примером героизма, отваги, патриотизма для новых поколений.

Б) Каратаев Жумагази - бывший фронтовик, участник Великой Отечественной войны. Родился 15 июня 1924 года в селе Таврическое Уланского района.

Его фронтовая биография 7 лет - с 1941-го по 1949-ый был в составе действующей армии, на фронтах. Воевал за многие города, среди которых такие значимые, как Смоленск, Тула, Ярославль, Курск, освобождал Западную Украину.

Награжден орденами и медалями, самая значимая - медаль Маршалла Советского Союза Георгия Константиновича Жукова.

В) Мукашев Угубайдолла Мукашевич - бывший фронтовик, связист, герой Великой Отечественной Войны. Родился 3 сентября 1925 года в селе Точка Уланского района.

29 ноября 1942 года 17-летнего его призвали на защиту Отечества.

Угубай Мукашев был связистом. Часто кабельная связь нарушалась и под градом пуль и снарядов приходилось ликвидировать разрывы, разматывать катушки и обеспечивать связь.

Освободив Украину, полк, в котором служил Угубай Мукашев, воевал за освобождение Румынии, Югославии, Венгрии, Чехословакии.

Особенно запомнились бои за переправу Одера. Благодаря интенсивному артобстрелу позиций врага, где свою огромную роль сыграли минометы «Катюша», полк вышел на противоположный берег. Враг был отброшен.

На подходе к Берлину под натиском наших уже модернизированных орудий эти препятствия были снесены. Полк, в котором воевал Угубай, с боями вошел в Берлин. Битва шла уже за каждую улицу, каждый дом. И вот, наконец, Рейхстаг. Угубай Мукашев у его стен встретил Победу.

Г) Кушанов Толеухан Байниязович – герой Великой Отечественной войны, ветеран труда.

В 1939 году был призван на военную службу. В 1941 году Кушанов попал на Смоленский фронт, в 88 стрелковый полк. В 1943 году Кушанов был тяжело ранен в правую ногу, на излечение его направили в госпиталь. После лечения вернулся в свою дивизию. В 1945-ом году в боях получил контузию, был демобилизован. При освидетельствовании комиссии при Уланском райвоенкомате был признан инвалидом и освобожден от воинской обязанности.

За свой боевой долг Кушанов отмечен наградами: Орденом Отечественной войны 2-ой степени, Медалями имени Маршала Советского Союза Жукова Г.К.

3. Исследование знаний населения Уланского района о героях своего округа.

Выше мы указывали, что целью и задачей нашей научно-исследовательской работы является распространение информации о вкладе Уланских участников ВОВ в победу за Родину. Основываясь на этом мы решили отправиться в Уланский район, и провести исследование знаний жителей о героях своего округа.

Изначально мы отправились в село Уланка Уланского района не так далеко от поселка К.Кайсенова, чтобы провести опрос у местных жителей на знание героев своей земли.

Мы опросили 10 жителей, и лишь двое смогли назвать хоть одного героя ВОВ Уланского района. Наиболее частым и вполне логичным ответом оказался К.Кайсенов, так как это наиболее яркий пример героя Уланского района. Кто-то же рассказал о дедушке: Ахметшаих Толебиевич принимал участие в войне, был снайпером, также получил звание майора.

Позже мы отправились в поселок имени Касыма Кайсенова (героя народа, партизана и ветерана ВОВ) для проведения статистических данных о знании участников войны. Хоть и результаты были немного лучше, это очень низкий показатель знаний о подвигах и об участниках в целом. Из 10-ти опрошенных лишь 4 человека имеют хоть какие-либо знания о Уланских участниках ВОВ.

Все также, как и в селе Уланка большинство опрошенных называли К.Кайсенова, а другие же вовсе не могли вспомнить даже имя героя в честь, которого был назван поселок. Но были и те, кто называл имена своих бабушек и дедушек, участвовавших в ВОВ, также называли Андрея Полторацкого.

Одним из наиболее оригинальных ответов был ответ одной пожилой женщины: ее отец был родом из Айыртау, участвовал в ВОВ, также в его честь назвали улицу – Жанибекова.

Подводя итоги исследования, мы можем заметить, что по данным проведенной статистики очень малое количество людей знает хоть какую-либо

информацию об участниках ВОВ Уланского района. Показатель знаний о Уланских участниках ВОВ населения села Уланки составляет 2/10, то есть 20% из 100%. Чуть выше показатель знаний в поселке имени К.Кайсенова 4/10, то есть 40% населения хоть немного знают о своих героях.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В процессе изучения биографии Уланских участников Великой Отечественной войны, и поиска материалов о них мы узнали об их великих подвигах во имя Родины, а также об их незабываемом вкладе в победу над фашистами.

Благодаря нашему исследованию мы также выяснили, что лишь малая часть населения Уланского района знает хоть небольшое количество информации о героях и участниках ВОВ Уланского района. На основе данных результатов опроса можно сделать вывод о том, что тема героев Великой Отечественной войны недостаточно хорошо освещается, так как некоторые люди даже не знают самых известных героев своего округа.

Это была самая величайшая война за всю историю человечества. Миллионы людей отдавали свои жизни за судьбу своей Родины. Память войны стала нравственной памятью, возвращающей к героизму и мужеству солдат.

В заключении мы хотим отметить, что сегодня особенно важно, чтобы новые поколения помнили и чтили своих истинных героев – тех, кто отважно боролся с фашистами во имя Великой Победы. Ведь только на таких примерах вырастет достойное поколение граждан.

Список использованной литературы

1. <https://www.kray.pushkinlibrary.kz/ru/pasport-vko/vostochno-kazakhstanskaya-oblast/78-karusel/1786-ulanskij-rajon.html>
2. Данные КГУ «Государственный Архив Уланского района» Управление Цифровизации и Архивов Восточно-Казахстанской области
3. Материалы из газеты «Уланские зори»
4. Ж. Жангозин «Обетованная земля Уланская»
5. <http://podvignaroda.ru/?#tab=navHome>

СПАСЕННЫЕ ОТ СМЕРТИ: КАК РАБОТАЛА МЕДИЦИНА В ГОДЫ ВОЙНЫ

Секция Военная медицина в годы Великой Отечественной войны

Автор Козлов Владимир Владимирович, студент 2 курса группы «Лечебное дело», квалификации «Фельдшер», КГП на ПХВ «Усть-Каменогорский высший медицинский колледж»

Научный руководитель Оразаева Галя Амангельдиновна, преподаватель общепрофессиональных дисциплин КГП на ПХВ «Усть-Каменогорский высший медицинский колледж»

За четыре года войны военные медики вернули в строй более 17 миллионов раненых и больных. Эти усилия не остались незамеченными: в военные годы звания Героя Советского Союза удостоены 44 медицинских работника и 285 медиков награждены орденом Ленина. А всего в ходе Великой Отечественной войны орденами и медалями были награждены свыше 115 тысяч сотрудников системы военно-медицинской помощи РККА, которая была достаточно непростой по своей структуре [1].

По сути, всю систему медпомощи РККА в годы войны можно разделить на четыре элемента: первичная медицинская база в подразделениях и соединениях, госпитальная база тыла армии, госпитальная база тыла фронта и госпитальная база тыла страны. И медсанбаты, как и санинструкторы, относились как раз к первичной медицинской базе. Но первичная — не значит беспомощная! Как не раз отмечали лучшие военные врачи, именно на эти подразделения ложилась главная задача медслужбы РККА — сортировка раненых, поступающих с поля боя, и оказание им первой доврачебной помощи [2].

Самую первую помощь раненый красноармеец получал от бойцов санитарного отделения. Их было пятеро на восемь десятков бойцов и офицеров обычной стрелковой роты. Первоначально по штату на санотделение полагался всего один пистолет, которым вооружался командир отделения, как правило, в звании сержанта. Только в ходе войны все санитары и санитарки (доля женщин в этом звене медслужбы составляла 40%) получили личное оружие [3].

Но санитарное отделение могло оказать только самую необходимую и простую первую помощь раненым товарищам, поскольку из медицинского оборудования в его распоряжении были лишь сумки санинструктора (он же командир отделения) и санитаров, чаще — санитарок. Впрочем, большего от ротных медиков и не требовалось: их главной задачей была организация эвакуации раненых. Обнаружив бойцов, получивших ранения, красноармейцы санитарной роты обязаны были оценить вид ранения и степень его тяжести, оказать первую доврачебную помощь и вытащить с передовой в тыл роты, туда, где по уставу должны были быть подготовлены так называемые «гнезда

раненых». А после этого санитарное отделение должно было вызвать санитаров-носильщиков и санитарный транспорт, чтобы раненых как можно быстрее доставили в батальонный медпункт. Примерно такими же были обязанности санитарного взвода батальона, в составе которого воевали семь бойцов — три санинструктора и четыре санитара — под командованием офицера-военфельдшера. Их медицинский инструментарий был шире, чем у санотделения, но ненамного, поскольку задача оставалась прежней: как можно быстрее отправить раненого в ближайший тыл, где ему смогут оказать первую врачебную помощь. А этим занимался полковой медицинский пункт (ПМП), который разворачивала на расстоянии от двух до пяти километров от передовой санитарная рота полка. Здесь уже были настоящие врачи — четыре офицера (в том числе старший врач полка), а также одиннадцать фельдшеров и четыре десятка санинструкторов и санитаров [4].

Именно на полковых медпунктах шла первичная сортировка раненых по тяжести ранений и их виду. От этого зависел дальнейший путь попавших сюда красноармейцев и офицеров. Те, кто получил самые легкие ранения, могли и не отправляться еще глубже в тыл, они получали первую врачебную помощь и возвращались в свои подразделения.

Медсанбаты не случайно называли «главной хирургической»: именно тут, в дивизионном тылу (а штатно медико-санитарный батальон входил в состав именно дивизии), на дивизионном медицинском пункте, раненые получали квалифицированную хирургическую помощь. По послевоенным обобщенным данным, на дивизионных медпунктах оперировали почти три четверти всех раненых!

Впрочем, далеко не всегда у врачей медсанбата была возможность оперировать в полевых условиях. Зачастую во время наступления, при котором санитарные потери всегда оказываются выше, на стол попадал только каждый шестой или седьмой раненый из тех, кто нуждался в срочной хирургической помощи. А остальных приходилось при первой же возможности отправлять дальше, в армейский тыл, где действовали хирургические полевые подвижные госпитали. А здесь, на дивизионном медпункте, в 6-10 километрах от передовой, ненадолго задерживались только те, кто получил легкие ранения, требующие госпитального лечения в пределах 10-12 дней. Такие бойцы попадали в сформированные при каждом медсанбате команды выздоравливающих легкокораненых, каждая из которых насчитывала до 100 человек, и уже через полмесяца возвращались в свои подразделения.

эффективность и организованность армейской медицинской службы оценивались по времени, которое проходило с момента ранения до поступления раненого в ПМП и в медико-санитарный батальон. В первый бойца требовалось доставить не позднее чем через шесть часов после получения ранения, а во второй — в течение двенадцати часов. В эти сроки к полковым и дивизионным медикам должны были попасть все без исключения раненые, а если этого не

происходило, то подобное считалось свидетельством недостатков в системе организации медицинской помощи на поле боя. А вообще военные медики считали, что наилучшие прогнозы дает помощь, оказанная раненому в медсанбате в течение шести-восьми часов после ранения.

Список использованной литературы

1. Алексашкина, Л.Н. Всеобщая история. XX - начало XXI века. 9 класс. Итоговая аттестация. Типовые тестовые задания / Л.Н. Алексашкина. - М.: Экзамен, 20XX. - 79 с.
2. Карамзин, Н. М. История государства российского в 12 т. Тома iii—iv / Н. М. Карамзин. — Москва: Издательство Юрайт, 20XX. — 254 с.
3. Карамзин, Н. М. История государства российского в 12 т. Тома i—ii / Н. М. Карамзин. — Москва: Издательство Юрайт, 20XX. — 268 с.
4. Асфендияров С.Д., Кунте П.А. Прошлое Казахстана в источниках и материалах (V в до н.э. - XVIII в.): Сборник. - Т. 1. - М. - Алма-Ата, 1935. - 2-е издание. - Алматы, 1997.

ВКЛАД ЖЕНЩИН – МЕДИКОВ В ГОДЫ ВОВ

Секция Военная медицина в годы Великой Отечественной войны

Автор Наконечный Никита Сергеевич, студент группы ЛД 110, КГП на ПХВ «Усть-Каменогорский высший медицинский колледж»

Научный руководитель Абендова Альмира Адамовна, преподаватель социально-гуманитарных дисциплин КГП на ПХВ «Усть-Каменогорский высший медицинский колледж»

Великая Отечественная война 1941–1945 гг. была одним из крупных военных конфликтов в истории мира. Она унесла десятки и сотни тысяч жизней людей, коснулась каждой семьи. Особенно тяжело приходилось военным врачам и всему медицинскому персоналу, которые оказались в гуще событий, в самом пекле войны. Им пришлось выносить с поля боя раненых солдат, проводить сложные операции под обстрелами, а иногда – сражаться.

С первых дней войны медики подлежали немедленной мобилизации, так как относились к категории военнообязанных. Практически все медицинские образовательные учреждения Союза перешли на скорейшую подготовку медицинского персонала. В течение 1941–1942 гг. вузами страны в ряды Красной Армии были направлены более 65 тыс. врачей, более 80 тыс. были призваны из запаса. К примеру, подготовкой среднего медицинского персонала занималось Усть-Каменогорское медицинское училище, тогда называлось Школой

медицинских сестер. В 1937 году был осуществлен первый выпуск медицинских сестер. В этом же году школу возглавил Дмитрий Иванович Евградов, который с первых дней Великой Отечественной Войны упорно просился на фронт. Выпуск 1941 года вместе с директором в полном составе ушел на фронт.

В Красную Армию женщин начали призывать не сразу. 17 сентября 1941 г. ГКО принял Постановление «О всеобщем обязательном обучении военному делу граждан СССР», согласно которому было введено обязательное обучение для мужского пола от 16 до 50 лет без отрыва от производства. Занятия проводились по 110-часовой программе. Граждан обучали строевой подготовке, овладению пулеметом, винтовкой, минометом и ручной гранатой, противохимической защите, рытью окопов и маскировке, а также тактической подготовке одиночного бойца и отделения [3]. Через всеобуч в области были подготовлены тысячи призывников. Только в г. Лениногорске было создано 98 групп, в которых к концу 1941 г. прошло обучение 34 тыс. человек. Из числа молодежи через всеобуч было подготовлено 14 тыс. лыжников, горных стрелков и пулеметчиков [1].

Однако из-за острой нехватки военных кадров руководство начинает активно привлекать женщин. Несмотря на то, что Постановление обязывало к обучению исключительно мужчин, активно участвовали в овладении военными знаниями и женщины. Военкоматы областей уделяли большое внимание обучению девушек старших классов и студенток техникумов военным специальностям. Только в Усть-Каменогорске по специальным программам на курсах радиотелеграфистов, телеграфистов, связистов, медсестер обучались около 5 тыс. девушек [1].

С началом войны первыми к призыву стали привлекаться медицинские работники: развертывались медсанбаты, полевые госпитали, санитарные эшелоны.

Самоотверженным был труд санинструкторов и фельдшеров, которые, находясь на поле боя, спасали раненых. Несмотря на обстрелы, они, передвигаясь ползком, делали перевязки, прятали раненых, тащили еще живых солдат для эвакуации. Не случайно наибольшие потери среди военных медиков приходились на санитаров-носильщиков и санинструкторов. За их труд и подвиги 23 августа 1941 г. нарком обороны СССР И.В. Сталин подписал приказ № 281 «О порядке представления к правительственной награде военных санитаров и носильщиков» [4]. Согласно данному документу за вынос с поля боя 15 раненых с их винтовками или ручными пулеметами представляли к правительственной награде медалью «За боевые заслуги» или «За отвагу». Награждали каждого санитаря и носильщика: за вынос с поля боя 25 раненых — правительственной наградой орденом Красной Звезды, за 40 раненых — орденом Красного Знамени, за вынос с поля боя 80 раненых — орденом Ленина. Таким образом, работа санитаров и носильщиков была приравнена к боевому подвигу.

Медицинские работники Восточного Казахстана принимали активное участие в лечении раненых и больных воинов Красной Армии. В 1941–1942 гг. на территории области были развернуты 17 эвакуогоспиталей. Под госпитали отводились наиболее приспособленные здания. Начиная с 1943 г. в связи с успешными наступательными действиями армии и необходимостью приближения госпиталей к линии фронта их количество начало сокращаться. В 1943-1944 гг. работало 6 госпиталей, в 1945 г. – 2 госпиталя. Раненые получали такие виды специализированной медицинской помощи, как ортопедотравматологическая, протезная, нейрохирургическая, челюстно-лицевая, терапевтическая. С 1943 г. госпитали обслуживали спецконтингент военнопленных.

За 1943-1945 гг. проведено 2796 операций и протезировано 3218 человек [3].

В трудных условиях войны медицинские работники сумели организовать бесперебойное медицинское обслуживание раненых воинов, а также поддержать санитарное благополучие тыла. Таким образом, вклад женщин в победу над фашизмом был велик. Нелегким был труд медработников и в госпиталях. Женщины — врачи по несколько часов, не отходя от операционного стола, проводили сложные операции. Молодым девушкам, медсестрам, приходилось не только делать уколы и перевязки, помогать на операциях, давать лекарства, дежурить, но и разгружать привезенных раненых солдат, мыть полы, отапливать госпитали, стирать белье и окровавленные бинты, кормить солдат. Помимо этого, приходилось оказывать психологическую помощь солдатам, ведь многие из них становились инвалидами, не хотели жить [7].

За свою боевую работу было награждено большое количество женщин из медицинского персонала — медалями «За боевые заслуги», «За отвагу», орденами Красной звезды, Красного Знамени, орденом Ленина. Санитары, медсестры, врачи, санинструкторы — каждый из них отважно выполнял свой долг перед Родиной. Женщины на войне оказались стойкими и выносливыми воинами. Их проявленная храбрость и самоотверженность зачастую являлись бесценным примером для мужчин. Их мужество и небывалый героизм сыграли огромную роль в победе над фашизмом.

Список использованной литературы

1. Мы — дети той большой войны. — Усть-Каменогорск: Изд-во ВКГУ, 2001. — 308 с.
2. Постановление ГКО № 690 «О всеобщем обязательном обучении военному делу граждан СССР» от 17.09.1941 г. [Электронный ресурс]. http://www.teatrskazka.com/Raznoe/PostanovGKO/194109/gko_0690.html

3. Жакупова М. Тыловые эвакуогоспитали Казахстана и республик Средней Азии (САВО) в годы Великой Отечественной войны (1941-1945 гг.). – Астана, 200.
4. «Завтра возвращаюсь на фронт...»: (из истории эвакуогоспиталей в г. Семипалатинске). – Семипалатинск, 2005
5. Восточный Казахстан в Великой Отечественной войне: материалы областной научно-практической конференции, посвященной 60-летию Победы в Великой Отечественной войне. – Усть-Каменогорск, 2005.
6. Турлыбаев Е. Приближали как могли: Повести и рассказы о ратном пути фронтовиков / Е. Турлыбаев. — Усть-Каменогорск: Медиа-Альянс, 2004. — 187 с.
7. Память народа. 1941–1945. Скуратова Е.М. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://pamyat-naroda.ru/heroes/podvig-chelovek_yubileinaya_kartoteka1519886655/.
8. Мусин М. С Катонских гор, с берегов Нарыма / М. Мусин. — Усть-Каменогорск: Медиа-Альянс, 2004. — 360 с.

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫ ЖЫЛДАРЫНДАҒЫ МЕДИЦИНА

Секция Ұлы Отан соғысы жылдарындағы әскери медицина

Автор Рафисова Камила Миратовна, ЕІ-122-2022 тобының студенті, «Өскемен жоғары медицина колледжі»ШЖҚ КМК

Ғылыми жетекші Бейсенова Гаухар Өркенбековна, «Өскемен жоғары медицина колледжі»ШЖҚ КМК, Қазақ тілі пәні оқытушысы

Семен Алексеевич Чесноков — 1937-1938 жылдар аралығында РСФСР денсаулық сақтау халық комиссары болды. 1939-1946 жылдарда КазССР Наркомы қызметін атқарады. 1946 жылы елде министрліктер құрылғаннан кейін ол КазССР-дің бірінші денсаулық сақтау министрі болды(1946-1949ж). Соғыс жылдарында С.А. Чеснокова басшылығымен Қазақстан денсаулық сақтау мекемелерінің жұмысы соғыс уақыты талабына сай жұмыс істеді. Сұрапыл соғыс жылдарында С.А.Чеснаков тылдың санитарлық жағдайын сақтап, инфекциялық аурулардың эпидемиясын болдырмады. Осы жылдарда атқарылған сапалы жұмыстар арқасында кейін амбулаторно-поликлиникалық және ауруханалық мекемелер саны артты. 1943 жылы Алматыда Ұлы Отан соғысы мүгедектеріне арналған хирургиялық қалалық аурухана ашылды. Бұл мекеме 1947 жылы Республикалық госпитальға айналды. Кейін республикада жаңа емдеу, оқу орындары және ғылыми-зерттеу орталықтары ашылды. С.А.Чесноков еңбегі үшін “Трудового Красного Знамени”, “Красная Звезда” және басқа орден, медальдармен марапатталды. Семен Алексеевичпен қатар денсаулық саласын

басқаруда Владимир Георгиевич Ермолаевтың еңбегі зор. Медицина ғылымдарының докторы, профессор Қазақстан мемлекеттік медицина институтының отоларингология кафедрасының меңгерушісі болды. 1938 жылдан Алматы қалалық клиникалық ауруханасының бас дәрігері қызметін қатар алып жүрді. Ал 1939 жылы КазССР денсаулық сақтау халық комиссарының бірінші орынбасары болды.

Ұлы Отан соғыс жылдарында азаматтық денсаулық сақтау саласының қызметкерлері Қызыл әскер командирлері мен жауынгерлерін емдеді. Үкіметтің арнайы тапсырмасы бойынша республиканың 14 облысы және Алматы қаласында аз уақыт ішінде эвакогоспитальдердің мықты жүйесі қалыптасты. Бұл Қазақстан аймағында соғыстың төрт жылында үзбей қызмет жасаған көпсалалы мекемелер болды. Госпитальдардың медицина қызметкерлері жауынгерлердің өміріне аман алып қалуда талмай еңбек етті. Тез арада жауынгерлерді емдеп, оларды әскер қатарына қайтарды. Бұл жауапкершілігі мол әрі ауыр эвакогоспитальдар жұмысын КазССР денсаулық сақтаудың халық комиссарының бірінші орынбасары В.Г.Ермолаев басқарған еді. Сондай-ақ Владимир Георгиевич Ермолаевтың Қазақ медицина ғылымына қосқан үлесі ұшан теңіз. Профессор В.Г.Ермолаевтың бастамасымен бірнеше ғылыми жұмыстар жарық көрді. Ол 1944 жылдан және соғыстан кейінгі уақытта ҚазММИ оториноларингология кафедрасын басқара отырып, отандық ЛОР қызметтің дамуына және оториноларинголог дәрігерлерді дайындауда еңбегі ерекше. Соғыс жылдарында Қазақстан медицинасында орны ерекше тұлғалардың бірі Мұхамедрахым Қуандықұлы Тілеуғабылов болды. Ол 1938 жылы ҚазММИ бітіріп, 1941 жылдан КазССР Халық комиссарлары кеңесі қаулысымен Денсаулық сақтау халық комиссарының кадр мәселесі жөніндегі орынбасары қызметіне тағайындалды. Мұхамедрахым Қуандықұлы өзі жұмыс істеген уақытта эвакогоспитальдарға дәрігерлер мен медицина қызметкерлерін дайындап үлгерді. Нәтижесінде госпитальдерде дәрігерлермен 75-80%-ға, ал орта буын медицина қызметкерлері толықтай қамтылды. Госпитальдердегі медицина қызметкерлері еңбегі арқасында бірталай жауынгерлер аман қалды. Кадрлар мәселесін орынды шешкен, әрі эвакогоспитальдар жұмысы сәтті басқарғаны үшін М.Қ.Тілеуғабылов бірнеше Ордендермен марапатталды. Соғыстан кейін ол Обаға қарсы ортаазиялық ғылыми-зерттеу орталығы директоры қызметін атқарды. 1952 жылы М.Қ.Тілеуғабылов «ҚазақССР еңбек сіңірген дәрігері» атағына ие болды.

Қазақ мемлекеттік медициналық институтында қайта ашылған санитарлық-гигиенелалық факультетте және Алматы фельдшерлік-акушерлік мектепте тез арада санитарлық дәрігерлер, фельдшерлер және лаборанттарды дайындады. Нәтижесінде эпидемиолог-дәрігерлер саны 1941 жылы 33 болса, 1945 жылы 101-ге жетті. Ал санитарлық-дәрігерлер 70-тен 90-ға өсіп, мемлекеттік санитарлық инспекция дәрігерлер саны 258-ге жетті.

Сұрапыл соғыс жылдарында да ана мен бала денсаулығына ерекше көңіл бөлінді. Бұл салада еңбек еткен дәрігер Ақлима Бисенқызы Бисенова еді. Ол еңбек жолын аудандық бас дәрігерден бастап, Республикалық фельдшерлік-акушерлік мектеп директоры қызметін атқарып, Халық денсаулық сақтау комиссары және КазССР денсаулық сақтау министрі орынбасары қызметіне дейін жетті.

Сұм соғыс қаншама адамның өмірін алып кетті. Алайда қаншама жауынгерді дәрігерлер, медбикелер аман алып қалды. Соғыс жылдарындағы ақхалаттылардың еңбегі жайлы жүздеген кітап, мыңдаған фильм түсіруге болады. Бәрін айтып, жазып біту мүмкін емес. Осы мақалада Ұлы Отан соғысында ерлікпен еңбек еткен Қазақстан дәрігерлерінің біразының ғана аты аталды. Әлі аты аталмаған майдангер дәрігерлер қаншама. Дәрігерлер бір төбе болса, медбикелер еңбегі бір төбе. Сондықтан газетіміздің келесі саны, медбикелер халықаралық күні қарсаңында Ұлы Отан соғысындағы қазақстандық медбикелер ерлігі мен еңбегі жайлы баяндаймыз. Сондай-ақ, соғыс жылдарындағы медицина біліміне де тоқталып өтеміз.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Мәдина Омарқұлова «Соғыс жылдарындағы қазақ медицинасы»
2. Мөлдір Дарханбаева «Есімі өшпес дәрігерлер»
3. <https://zhardem.kz/news/6244>

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫ БАТЫРЛАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ТӘЛІМІНДЕ РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК ПЕН ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ

Секция ШҚО майдангерлерінің естеліктеріндегі Ұлы Отан соғысы.

Автор Сабырбекқызы Несібелі, ВС-7 тобының студенті, «Зайсан технология колледжі» КММ

Ғылыми жетекші Жайлаубаева Айжан Рыскалиевна, «Зайсан технология колледжі» КММ, Арнаулы пән оқытушысы

1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы – ХХ ғасырдың жаңаша тарихының маңызды парағы. Біздің санамызда ол шексіз қайғы мен қасіреттің құнымен қол жеткізген, ұлы ерлік пен жеңістің белгісіндей. Бұл адамгершілік арнамыс және тәуелсіздік үшін болған соғыс.

Ұлы Отан соғысы туралы естеліктерді сақтау – әрі қарай дамудың негізі. Тарихты ұмытпау және оны мақтан ету – ұлт абыройының негізі, оның ұлттық мүдде, құндылықтар мен идеяларын жүзеге асырудың қабілеттілігі. Ұлы Отан соғысы – бізбен қатар өмір сүріп жатқан ата-бабаларымыздың, әжелеріміздің рухани жеңісі, ол жеңіс болмаса, біз де, біздің Отанымыз да болмас еді.

Ұлы Отан соғысының жеңіспен аяқталғанына да 70 жыл өтті. Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгілік қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің тылдағы қажырлы еңбегімен жеңісті шындаған, станоктың қасынан, егін даласында, күні-түні мал бағып, тынымсыз жұмыс істеген жұмысшылар, ауыл адамдары тойлайды. Бұл мейрамды біздің аяулы да даңқты әйелдеріміз - өздерінің әкелерін, ерлерін, ұлдарын және сүйіктілерін көзінен жасы сорғалай жүріп төзімділікпен күткен, олардың орнын жоқтатпаған аналар мен жұбайлар, қалыңдықтар мен қыздар тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің әкелері мен ағалары қанын төгіп, жанын қиып бақытты өмірін қамтамасыз еткен Ұлы жеңістің құрдастары тойлайды. Ұлы Жеңіс күні елі мен жері үшін жанын пида еткен, туған-туысқандарына, жақын-жарандарына, туған жеріне, ауылына оралмай қалған қаһарман ерлерді бүкіл елі болып еске түсіреді.

Ұлы Отан соғысы халқымызға төнген ең ауыр күндер болды. Төрт жыл, 1418 күн мен түн бойы өз жері мен отаны үшін, келешек ұрпақ үшін жан қилы соғыс жүріп жатты. Бір күшке жиналған орыс пен тәжік, грузин мен белорус, қазақ пен украин қарсы алдындағы жауға алмас камал болып жұмылды...

Қазақстандықтар соғыстың алғашқы сәтінен батыс шекарада жаумен шайқасқа қатысқандардыңарсында да, Берлинде Рейхстаг үйіне шабуыл жасап, ту тіккендердің қатарында бар еді. Еліне паналы қорған болған батырлардың, халық қаһармандарының өнегелі өмірлерін еске алу, оларды болашаққа ұрпақтарымызға жарқырата үлгі ету біздің борышымыз. «Ер тарихы – ел тарихы» - дейді халқымыз. Ұлы Отан соғысында ерлік көрсетіп, жеңіске үлес

қосқан ағаларымыздың өмірін жастарға үлгі етіп, оларды отансүйгіштікке тәрбиелеуіміз қажет. Қазіргі күні жас ұрпаққа адамгершілік, азаматтық және патриоттық тәлім-тәрбие беру ісін кешенді, жүйелі түрде жүзеге асыру негізгі мәселелердің бірі болып тұр. Осы мәселені шешуде жас ұрпақты патриотизмге, азаматтыққа тәрбиелеу жүйесін құру қазақстандық педагогиканың басты проблемаларының бірі болып саналады. Қазақ совет энциклопедиясында «патриотизм дегеніміз грек тілінен аударғанда отандас, Отан,, туған жер, отанға дегенсүйіспеншілік, бойындағы күш қуаты мен білімін Отан игілігі мен мүддесіне жұмсау, ана тілін, елінің әдет-ғұрпы мен дәстүрін құрмет тұту сияқты патриотизм элементтеріерте заманнан қалаптаса бастайды», деп көрсетілген. [1]

Қазақ ел басына күн туғанда жалғыз жанын қу шүберекке түйген жауынгер халық болған. Ұлан байтақ даласының бір тұтам жері үшін қорқу деген сезімді жүрегінен жұлып алып тастаған. Тіпті арыға бармай-ақ кешегі Ұлы Отан соғысының әлі сарғайып үлгермеген қатпарлы парақтарына үңіліп қарасақ қазақтардың қанды қырғында қаймықпай соғысқанына анық көзіміз жетеді. Оған мысал айқас алаңдарында өшпес ерлік жасаған жүз қазақтың (ең соңғысын арада 50 жыл өткен соң Бауыржан Момышұлы алды) Кеңестер Одағының батыры атағын алғанын айтсақ та жетеді. Бұны сол кездегі 2,5-3 млн. қазаққа шаққанда басқа халықтардың алдына шығып кетеді екен. Ердің ері шыдайтын жаңбырша жауған оқ пен қарша бораған бомбаның арасында олардың нәзік жүректері тасқа айналып, гүл ғұмырлары ажалдың қанды тырнағына ілікті. Сол бір сұрапыл жылдары қазақ халқы өзінің Отанына, жеріне деген патриоттық сезімін, ұлттық мақтанышын дәлелдеді. 500 ден аса жерлестеріміз, оның ішінде 96 қазақ Кеңес Одағының Батыры атағын алды. уханилық адам әрекетінің оның болмысының барлық жағын қамтиды. Рухани құндылық адамзат болмысы мен іс-әрекетінің барлық жағын қамтитындығын жоғарыда көрсеткендей, ол патриотизм сезіміненде тыс қалмайды. Патриотизм – халықтың тәлім-тәрбиелік дәстүрде жүргізілген ұлттық тәрбие негізінде қалыптасып, тектілікке жеткізер рухани құндылық, адам мен қоғамның алдына жеткізер киелі қасиеті. Ұлы Отан соғысы жылдары да біздің еліміздің қанымен жазылған қиын да, қасіретті жылдар тарихы еліміздің мәңгіге ұмытылмас құндылығы, өмірлік тәжірибесі. Осы отты жылдардағы ерлік, батырлық көріністері арқылы патриотизмге тәрбиелеу, жас ұрпақты отансүйгіштікке өз тарихын, қайраткерлерін құрметтеуге баулу шаралары өткізіледі. Ол халықтың мәдени-этникалық тектестегі тарихи оқиғаларын үнемі еске алу, халықтың рухани құндылықтарына адалдықты сақтау, ұлттық батырлар мен кемеңгерлерді құрметтеу нәтижесінде пайда болады. Қоғам қайраткері, философ А. Айталы ұлттық патриотизмнің бүгінгі жастар тұлғасын тәрбиелеудегі зор мүмкіндігін «Ұлттану» атты монографиясында жан-жақты сөз етеді. [2]

Соғыстың бірінші күнінен бастап отанды жаудан қорғау жолына ерлермен қатар әйел адамдар да тұрды. 1941 жылдың 18 маусымы күні «Правда» газетінде Кеңес Одағы әйелдеріне үндеу жарияланды. Онда «Гитлеризмнен

асқан әйелдің жауы жоқ...Фашизм Европа елдерінің әйелдеріне, оларды ұлдарынан, күйеулерінен, әкелерінен айырып, үлкен қайғы әкелді...» [3]

Республиканың партия, комсомол және әскери комитеттеріне соғыстың алғашқы күндерінен бастап қыз-келіншектерден өз еркімен соғыс майданына жіберу туралы мыңдаған өтініштер түсіп жатты. Кейбір деректерге сүйенсек, Отан соғысының майдандарындағы ұрыстарға Қазақстаннан 6 мың әйел қатысқан. Олардың ішінде гвардия лейтенаты, штурман Хиуаз Доспанова, зениттік-артиррелиялық бригадасының қарулық есеп командирі Акіма Ақжолова; «Қызыл әскер ақиқаты» майдан газетінің қызметкері Рахима Жанбекова; медицина қызметінің капитаны Мариям Сырлыбаева; радистер Орынкеш Мысырова, Шәкір Ботаханова, Бикен Садуақасова; барлаушы Рәхила Ералина, мерген Мәлікә Токтамысова, танкист Жамал Байтасова, Күлкен Тоқбергенова, Гүлжамила Талқанбаева, пулеметші Жамилә Байсенбаева және тағы басқалары. Жаумен соғыста көрсеткен ерліктері үшін ең жоғары атақ Кеңес одағының батыры атағын алған «шығыстың қос жұлдызы» атанған қазақ қыздары Әлия Молдағұлова мен Мәншүк Мәметова. Хиуаз Доспановаға Ұлы Отан соғысында ұшқыш ретінде бірқатар күрделі жауынгерлік тапсырмаларды орындауда көрсеткен ерлігі үшін 2005 жылы Халық Қаһарманы атағы берілді. [4]

Пайдаланылған әдебиеттер

1. «Ешкім де, ештеңе де ұмытылмайды»// Ұлы Отан соғысы тарихын зерделеудегі қазіргі көзқарастар» конференция. – Павлодар 2010
2. Зәкенов Қ «Құштарлық пен қайсарлық» // Коммунизм туы. -1975 мамыр
3. Нурбекова Г.Д. Женщины Казахстана – фронту. – Алма-Ата: Қазақстан 1988 -168 с..
4. Кан Г.В., Шаяметов Н.У. Қазақстан тарихы. Оқулық. – Алматы, 2007.- 264 бет.
5. Гапон М. Сапар Рубаев// Новое время.-2003. -14 мая.
6. Тебегенов Т. // «Таң-шолпан» журналы, №4, 2009 ж.

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫ: ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢ ҰРПАҚТАРЫНЫҢ ОЙЫМЕН

Секция ҰОС: өткеннің тарихи сабақтары және қазіргі заманның сынақтары
Студент Толеуов Серікжан Толеуұлы, «Өскемен жоғары медицина колледжі» ШЖҚ ҚМК
Ғылыми жетекші Кульбаева А.Е., Информатика пәні оқытушысы

Бүгінгі Ұлы Отан соғысы ардагерлері туралы естелік ойымды мен, Шығыс Қазақстан облысының өзін

туып өскен туған жерім саналатын Зайсан ауданынан шыққан жазушы майдангер атамыз Есет Әукебаев туралы естеліктен бастағалы отырмын. Туған әдебиетіміздің әлеміне өзіндік өрнектерімен танымал, қырағы көздердің қиығына түсіп, дуалы ауыздардың тіліне оралған белгілі қалам қайраткерлерінің бірі — Есет Әукебаев атамыз.

Есет Әукебаев(1921-2008) 23 желтоқсанда Шығыс Қазақстан облысы, Зайсан ауданының Теректі ауылында туған. 1940 жылы Зайсанда қазақ орта мектебін бітіргеннен кейін жұмысшы-шаруа Қызыл Армиясының қатарына шақырылып, одан 1944 жылы СССР Мемлекет қауіпсіздігі Комитетінің шекара әскерлеріне ауыстырылды. Есет Әукебаев мемлекеттік шекара қызметінде 1956 жылдың июль айына дейін болды. Қызыл Армияда да, шекара әскерінде де саяси қызмет атқарды.

1940 жылы қазан айында Қызыл Армия қатарына шақырылған. Забайкал майданының Халхын Гол (Моңғол Халық Республикасы) аумағындағы кеңес әскерлерінің құрамында моторлы атқыштар полкының рота саяси жетекшісі, осы полктің комсоргі болған. 1944 жылы мамырда шекара әскеріне ауысқан. 1956 жылдың шілдесіне дейін Забайкал, Шығыс шекара округтерінің шекара отрядтарында қызмет атқарған. Әскери атағы — полковник. Әскерден босаған соң «Социалистік Қазақстан» (қазіргі «Егемен Қазақстан») газетінде (1956—1969) әдеби қызметкер, әдебиет пен өнер бөлімінің меңгерушісі, редакциялық алқа мүшесі, республикалық «Жазушы» баспасында Бас редактор (желтоқсан 1969 — қараша 1984) болып істеген. 1963 жылы Қазақ мемлекеттік университетінің журналистика факультетін бітірген. Алғашқы өлеңі 1937 жылы Зайсан аудандық «Социалды жол» газетінде жарияланған.

Алғашқы кітабы — «Сақшы сыры» (1954).

Будан кейінгі кітаптары:

«Таң шапағы» (1966)

«Досыма хат» (орыс тілінде, 1968)

«Асқар таулар» (1973);

«Бірлік бәйтерегі» (орыс тілінде, 1977),

«Кеңшілік» (1980),

«Өмір — бақыт» (1983),

«Күн мен көлеңке». Сонеттер (2000).

Атамыздың медальдері мен ордендері:

Екінші дәрежелі Ұлы Отан соғысы ордені

«*За боевые заслуги*», «*Забезупречную службу*», «*За доблестный труд*» медалі

«*Халхын Голдегі жеңіс*» (*Моңғол Халық Республикасы*) медалі

Басқа да марапаттары:

екі рет Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің Құрмет Грамотасымен марапатталған.

Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген мәдениет қызметкері.

Атамыздың шығармаларынан үзінді келтірер болсам:

Құмарлана зәмзәм татқан
Туған өңір жайсаң белі,
Толқын атқан, шалқып жатқан
Зайсан көлі, Зайсан көлі.

- деп аталатын атамыздың «Зайсан көлі» атты жыр шумақтары, ақынның елге, жеріне деген сағыныштан туындаған туындысы еді.

Есет Әукебаев әскери қызметтен босағаннан кейін 1956 жылдан 1968 жылға дейін республикалық «Социалистік Қазақстан» газетінде әдеби қызметкер, әдебиет және өнер бөлімінің меңгерушісі, 1969 жылдан 1984 жылдың ноябріне дейін республикалық «Жазушы» баспасында бас редактор болып істеді. 1963 жылы С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университеті филология факультетінің журналистика бөлімшесін сырттай бітірген. Есет Әукебаевтың алғашқы өлеңдері 1950 жылы «Әдебиет және искусство» (Қазір «Жұлдыз») журналында жарық көрді. Есет Әукебаев қазақ поэзиясындағы майдангер-ақындар легіне жатады. Ол армия қатарында совет жауынгерлерін тәрбиелеу қызметінде жүріп, уақытының аздығына қарамастан әдеби жұмысына да көңіл бөлген. Бұл өлеңдері 1954 жылы ақынның «Сақшы сыры» деген алғашқы жинағының шығуына арқау болды. Есет Әукебаев әдебиет зерттеу мәселесімен шұғылданған және аударма саласында да тынбай қалам тартып келеді. Ақын аударған Лермонтов, Некрасов, Твардовский жырлары өзіміздің төл туындыларымыздай оқылады. Бүгінде Е.Әукебаев толған, толысқан, кемеліне келген біртума ақындарымыздың бірі. 2008 ж. 3 қарашада Есет Әукебаев дүниеден өтті.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Әукебаев Е. Өмір-бақыт.- Алматы: Жазушы, Ө86 1983. — 320 б.
2. Әукебаев Е. «Күн мен күлеңке» кітабынан// Отан сақшысы (Часовой родины). — 2002. — 20 шілде. — 7 б.

АҢЫЗ АДАМ

Секция ШҚО майдангерлерінің естеліктеріндегі Ұлы Отан соғысы
Автор Тюлепергенева Камилла Миратовна, ЕІ-122-2022 тобының студенті,
«Өскемен жоғары медицина колледжі»ШЖҚ КМК

Ғылыми жетекші Бейсенова Гаухар Өркенбековна, «Өскемен жоғары медицина колледжі»ШЖҚ КМК, Қазақ тілі пәні оқытушысы

Құмаш Нұрғалиев- 1925 жылы 29 қазанда ШҚО,Бұрынғы Марқакөл ауданы,қазіргі Күршім ауданы Бұғымүйіз қыстауында дүниеге келген.Ол найманнан тарайды.Оның балалық шағы Марқакөлдің маңайындағы Ақжайлауда өтті десе де болады. 1931 жылы әкесі Нұрғали өзі бай кулактарға жалшы болып

оқи алмағаннан «енді балаларым оқысын, мүмкін мұғалім болып шығар» деген үмітпен мектеп табалдырығынан аттаты. 1935 жылы отбасы Сармөңке ауылына көшіп барады. Баласы Құмаштың алғыр, зерек болып өсіп келе жатқанын байқаған әкесі Нұрғали оны көрші ауыл Катон-Қарағай ауданындағы С.Торайғыров атындағы Шыңғыстай орта мектебіне оқуға береді. 1940 жылы 55 жасында әкесі ауырып, кенет дүние салды. Артында жұбайы Күлдәрі, бес баласы және үш жиені жетім-жесір қалды. Анасы Күлдәріге қолқанат болу Құмаштың жоспарын күрт өзгертті.

Бес баланың тұңғышы болған Құмаш әкесінен ерте айрылған соң жетімдіктің қиындығын көп көріп, артынан ерген бауырлары мен жиендерін асырау үшін он бес жасында мектептен қол үзді. Әке өлімі Құмашқа қатты батты. Оның балалықпен қоштасып, өз бетімен қарекет етуіне әсер етеді. Білімнен қарайып қалмау үшін өз бетімен кітаптар оқып, сауатын жалғастыра берді, себебі ұлан ұлдың жүрек түкпірінде оқуға деген ұмтылыс, ықылас пен ынта, білімге деген махаббат пен әке арманы жатты. 1940 жылы ЛКЖО, яғни комсомол қатарына қабылданды. 1941 жылы елдің басын қайғының қара бұлты торлады. Фашистік Германия КСРО атты үлкен мемлекеттің батыс шекарасына ауыз салған кезде кеңес халқы өз Отанын қорғады, адам баласының болашағын фашизм қаупінен арашалады. 1941 жылы 22-ші маусымда бүкіл халықпен Құмаш Нұрғалиевте соғыстың басталғанын естиді.

Өз тілегімен майданға аттануға әскери комиссариатқа барады, ондағылар оның өтінішін қабылдамады. Әлі жассын, майданға кеткендердің орнын басып, аянбай еңбек етіндер. Мүмкін сенің жасын толғанша, соғыс та бітіп қалар деп шығарып салады. Бірақ сұм соғыс тез біте қоймады. 1943 жылы әскерге атанғаннан 1944 жылдың мамырына дейін әскери қызметін Қиыр Шығыс пен Оралда жалғастырды. Кіші командирлер даярлайтын курста оқыды, бұдан оның ой өрісі кеңейіп, саяси санасы тереңдей түсті. Осы уақыттың ішінде Құмаш әскери өнердің көп әдіс-тәсілдерін үйреніп, қыры мен сырына қанықты. Ол курсты бітіріп, кіші сержант атағын алды. Жауынгерлер тәрбиелейтін кіші командир болды.

1944 жылдың мамырынан 29 қазанға дейін Кеңес Одағының батыры А. Матросов атындағы атқыштар полкінде Отанды қорғады. Отты қара көздерінен Отанға деген жалын оты ұшқындаған қара торы қазақ жігіті аты аңызға айналған Александр Матросов ерлік көрсеткен 254-ші гвардиялық атқыштар полкінде Великая Луки түбінде алғаш қан майданға кірді. Жас жауынгерлер күннен күнге отқа салған болаттай шыңдала түсті. 1944 жылдың күзінде Риганы азат етудегі Ауце қалашығы үшін болған шайқаста Құмаш Нұрғалиев ауыр жараланды. 29-қазан, яғни өзінің 19 жасқа толған туған күнінде қазақтың жас жігітіне тағдырдың тартқан сыйы осылай болды. Тура туған күні, бұл туралы №3431 госпитальнің басшысы майор Иваньковтың анықтамасынан көре аламыз «... в боях за Советскую Родину мл.сержант Нурғалиев Кумаш 29.10 был тяжело

ранен. Диагноз: Ампутация обеих бедр и левого крещплечи». Өмірдің тауқыметі мен ауыртпашылығы осылай жалғаса берді.

Құмаш Нұрғалиев таңқаларлықтай ерлік жасады:жер бетіндегі ең адамгершілікті мамандықты таңдады:ауылды жерде мұғалім,кейінірек ауыл мектебінің директоры қызметін атқарып,өмірін одан әрі қызғылықты жалғастырды.Қашықтағы ауылда,Шығыс Қазақстан облыс орталығынан 500 шақырымдай қашықтағы елді мекенде,Қазақстан Республикасының шығыстағы шекарасында Қ.Нұрғалиев ауыл мектебінің авторлық үлгісін құрды.Боран ауылындағы мектепке, Қазақ ССР Министрлер Кеңесінің қаулысымен 18-мамыр 1965 жылы № 379 бұйрығы бойынша, мектепке Владимир Ильич Ленин аты берілді.1968 жылы Мәскеуде өткен мұғалімдер съезіне барды.

1968 жылы 5-ші қыркүйекте аудандық санитарлық дәрігерді, аудандық Кеңестің депутаттарын шақырып акт жасағады. Мектепте 1022 оқушы оқитының алға тартып, 9-10-шы сыныптарда 33 баладан, 1 сыныптың ауданы 24 шаршы метр болғандықтан оған балалар симайды. Сондықтан да сыныптарды бөліп, әр сыныпқа 17 оқушыдан отырғызады. Бұның бәрі типтік мектепке қол жеткізу үшін жасалды.Мектеп 1969 жылдың бюджеттік жоспарына кіргізілді.Содан 960 орынды мектеп құрылысы басталып кетті. 1969-1971 жылдардағы мектеп құрылысына зор көмегін көрсеткен сол кездегі ПМК-2410 құрылыс ұжымының бастығы А.В. Алдунин, прорабы М.К. Медведев. Ал мектепті басынан-аяғына дейін салған Амангелді Дүйсембаев басқарған құрылыс бригадасы. Құрылысшылар құрылыс жұмысының қарқынды да, сапалы жүруіне жауапкершілікпен қарады. Оны қатты қадағалап, әр жұмыстың өз дәрежесінде жүргізілуін күнделікті Құмаш Нұрғалиев бақылап отырды. Тағаны қаланған мектеп үйінің құрылысы тоқтап қалды. Ақыры қажырқайраттың арқасында бітірткізді.Бұрын шағын корпусардан тұратын мектеп Құмаш Нұрғалиевтің жігері мен ересен еңбегінің арқасында 960 орынды жаңа жобамен салынған корпусқа көшкен Марқа өңіріндегі бірінші мектеп болатын.. 1972 жылы бұрынғы мектептің қатарында сәулетті зәулім мектеп үйі тұрғызылды. Енді бұл мектеп өз заманына сай мектеп – жалпы ауданы 8 000 шаршы метр, 960 орындық кешенге айналды.Оқушылардың пайдалы істермен айналысуына мектепте барлық жағдай жасау қажет екендігі Құмаш Нұрғалиұлының бір сәтте есінен шыққан емес. Ол Қазақстандағы әр мектептің бүгінгі өмір талабына сай жабдықталуын армандай отырып, ауыл мектебінің қала мектептеріндей болуына ат салысты, аянбай еңбек етті.

Аудандық мұғалімдердің тамыз конференциясы кезінде басшылық оны үлгі етіп «Құрметті директорлар орындық, әдемі үстел, сейф, линеолиум алғанға мәзсіздер. Қ. Нұрғалиевтан өнеге алу керек. Ол 6000 сомға оқу құралдарын, көрнекіліктер, химия, физика кабинетіне қажетті құралдарды алды. Мемлекет бір сыныпқа 7-50 тиын бөледі, ол неге жетеді? Кеңшар директорларымен неге жұмыс істемейсіздер?», - дейді . Бұл мәліметке қарап, оның мектептің қаржылық мәселесін шешуде тек үкімет бөлген қаражатқа қарап отырмай, өзі қосымша кіріс

көзін, демеушілік таба білгенің байқаймыз. Арнайы кабинеттер мен лабораториялар, шеберханалар, олардағы электротехника, ауылшаруашылық машиналары, автомобильдер, техникалық оқу құралдарын басқаратын автоматты жүйе, диатека, фильмотека, дыбыс жазу студиясы, телевизиялық жүйе оқушыларға сапалы білім, саналы тәрбие беруге қызмет етті.

КСРО Халық мұғалімі Қ. Нұрғалиев қоғамдағы рөлі мен Қазақстанның оқу-ағарту ісіне қосқан үлесін былай зерделеп беруімізге болады: Қ. Нұрғалиев жайлы қалам тартқандардың көбісі оны осы күнге дейін тек мұғалім немесе педагог санатында танып келеді. Шын мәнінде оған қайраткерлік тән. Ол ұстаздық жолына жан-тәнімен берілген ұлттық сананы тәрбиелеуге өз үлесін қосқан зиялы азамат. Ол өзінің атақ даңқы үшін еңбек қылған емес, ол бейбітшілік түрдегі Отаны үшін еңбек етті, қаншама қуғын мен жаза төніп тұрған кезде ол ерліктің, өрліктің теңдесі жоқ үлгісін көрсеткен азамат. Қандай қиындықтарға мойымастан өз еліне адал қызмет еткеннің нәтижесінде туған халқына деген шексіз сүйіспеншілік пен мейірбандық туындайды. Ол ұлт намысын, оның мүддесін бәрінен де жоғары қойды. Әлеуметтік саясаттың ең маңызды буыны білім беру мәселесі десек артық айтқандық емес. Сол білім беру кез-келген дербес мемлекеттің аясында мақсат-мүддесіз болмайды. Өйткені ол белгілі елдегі халықтардың, ұлттардың мүддесі. Сонымен бірге ол кез-келген елдің болашағын тәрбиелейтін мектептен бастап мемлекеттік құрылымдардың да мүддесі. Мәдени өмірдің сүбелі саласы болып есептелетін халыққа білім беру жүйесі қоғамдық өмірдің де жанды нүктесі ретінде тарихта өзінің орынын ешқашан жоғалтпайтының білген ол ұрпағын төрге сүйреп, ұлт болашағын ойлады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Шығыс жұлдыздары (энциклопедиялық анықтамалық). - Астана: Фолиант, 2019 ж
2. Қ. НҰРҒАЛИЕВТІҢ МЕКТЕП ІСІНДЕГІ ЖАҢАШЫЛДЫҒЫ: КЕШЕ ЖӘНЕ БҮГІ
3. Халық мұғалімі Қ. Нұрғалиевтің тәрбие туралы ойлары
4. Чекетаева Роза Сарқытбекқызы, «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы ШҚО ПҚ БАИ аға оқытушысы, т.ғ.к.

ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАМЯТЬ О ВОЙНЕ В КАЗАХСТАНЕ

Секция ВОВ: исторические уроки прошлого и вызовы современности

Автор Ысқақова Камилла Берікқызы, студентка группы Д 31, Учреждение «Колледж «Семей»

Научный руководитель Ищенко Виктория Евгеньевна, преподаватель Специальных Дисциплин, Учреждение «Колледж «Семей»

Изучение темы Великой Отечественной войны в Казахстане можно условно разделить на два больших этапа: советский период и период независимости. В свою очередь, советский период состоит из двух этапов. Первый охватывает труды, изданные с начала войны до XX съезда КПСС, второй – от развенчания культа личности И.В. Сталина до распада СССР. В каждом периоде решались характерные для него задачи. Отличались они и степенью доступности архивов, зарубежных изданий, свободы выбора тематики исследований. Выходили статьи, монографии, исследовавшие все стороны военного времени в Казахстане: промышленность, сельское хозяйство, науку и культуру в годы войны. Первым комплексным произведением по истории республики в годы войны явилась монография Г. Абишева «Казахстан в Великой Отечественной войне 1941–1945» [1]. Обобщающим трудом по сельскому хозяйству в годы войны стала монография Т.Б. Балакаева [2]. Среди работ, которые не утратили своего значения и на сегодняшний день, можно отметить монографии М.К. Козыбаева «Компартия Казахстана в период Великой Отечественной войны (1941–1945 гг.)» и «Казахстан – арсенал фронта» [3; 4]. Огромную кропотливую работу по уточнению списков героев и сбору материалов о них проводил доктор исторических наук П.С. Белан. Именно ему удалось установить, что к настоящему времени число Героев Советского Союза казахстанцев составляет около 520 человек, из которых 497 удостоены звания за подвиги на фронтах Великой Отечественной войны [5; 6; 7].

В Казахстане до 80-х гг. XX в. существовала одна, не подвергавшаяся никакому сомнению позиция относительно событий Великой Отечественной войны: Казахстан входил в состав СССР, как и остальные союзные республики, защищал свою Родину и внес значимый вклад в Великую Победу. С началом перестройки проблемы истории Советского Союза, Великой Отечественной войны и участия в ней бывших союзных республик получили новый импульс развития. Сократился перечень закрытых тем и вопросов, расширился доступ к архивным фондам, усилился обмен литературой и мнениями с коллегами из зарубежных стран. Однако был начат открытый поход против ее правдивого освещения. Высказывались мнения, в которых ставился под сомнение справедливый, Отечественный характер войны со стороны СССР. «Новые демократы» начинали с уравнивания обеих воюющих сторон и их лидеров Гитлера и Сталина в ответственности за развязывание войны. Тем самым

поставили под сомнение ее справедливый, поистине Отечественный характер со стороны СССР. Во всех постсоветских странах начали пересматривать значение и роль праздника Победы в новых реалиях становления и развития независимых государств. Особенно активно эта тенденция усиливается в связи с юбилейными датами Дня Победы. Ежегодно в канун празднования Дня Победы в Казахстане поднимается волна публикаций на тему «А наш ли это праздник?», в которой упражняются писатели, журналисты и политологи. История советского периода охватывает 78 лет, она сложна, противоречива, и нужен серьезный анализ ее удач, поражений, ошибок и исканий. После обретения суверенитета Казахстаном начался пересмотр многих устоявшихся проблем советской истории с новых методологических взглядов. Процессы становления новых национальных государств усиливают у образующих их народов чувство этнокультурной идентичности, что сопровождается поисками своих глубоких исторических корней, а также попытками переосмыслить основополагающие события своей страны и своего народа. Справедливо были пересмотрены проблемы, которые на протяжении многих лет либо умалчивались, либо искажались в советской исторической литературе.

Так казахстанскими историками объективно были пересмотрены трагические страницы истории казахского общества: голод 20–30-х гг. XX в. и его последствия, насильственная коллективизация и седентаризация казахского населения, репрессии против национальной интеллигенции, депортация народов в Казахстан и т.д. Вышли в свет монографии, статьи по этим проблемам, проводились многочисленные конференции, дискуссии. Выводы по этим проблемам научно обоснованы архивными источниками, которые ранее были не доступны для исследователей.

С 1991 г. после развала СССР в Казахстане большое внимание справедливо стало уделяться вопросам национальной идентичности. Можно и нужно быть патриотом, не занимая при этом националистические позиции. С точки зрения устойчивого развития страны, этот процесс имеет как положительные, так и отрицательные аспекты. Плюсом можно считать рост интереса со стороны населения к собственной истории, культуре и традициям, а также самоорганизацию по идеологическому признаку, что является важной предпосылкой для становления гражданского общества. В последние годы стало «модным» заниматься историей страны. На любительском уровне ей занимаются все: журналисты, писатели, политологи, чиновники, не имеющие профессионального исторического образования, полагая, что это же не физика и математика, где без специальных знаний не обойтись. Именно они создают «мифологизированную» историю, которая бездоказательна, не имеет под собой никаких источников. Создавая искусственно «сенсации», они тиражируют в различных СМИ, забывая одну истину, что история – это все же наука, которая не должна быть голословна, а должна опираться на комплекс источников, которые сопоставляются, проверяются, анализируются. Парадоксально, но факт,

что сегодня, говоря словами известного казахстанского историка Ж.Б. Абылхожина, «историческая наука превратилась в проходной двор, через который браво маршируют дилетанты. Она зачислена в разряд хобби или сферу досуга...» [10, с. 44]. Подобные настроения, к счастью, не являются официальной позицией властей Казахстана и научной общественности. Профессиональные историки, занимающиеся историей Великой Отечественной войны, продолжают поиски новых архивных источников как в Казахстане, так и за его пределами, много ценного архивного материала было обнаружено в российских архивах (ГАРФ, РГАНИ, РГВА ЦАМО РФ). В Институте истории и этнологии им. Ч.Ч. Валиханова, в отделе истории Казахстана XX в. в 2013–2016 гг. разрабатывался проект «Казахстан в период Великой Отечественной войны Советского Союза. 1941–1945 гг.». В 2016 г. вышла монография К.С. Алдажуманова, написанная по итогам данного проекта [11]. В текущем году завершается трехлетняя работа над проектом «Национальные войсковые формирования Казахстана на фронтах войны (1941–1945 гг.)», руководитель проекта – главный научный сотрудник института, кандидат исторических наук – К.С. Алдажуманов. В юбилейном году 75-летия Победы Советского Союза в Великой Отечественной войны, ученые Института истории и этнологии принимали активное участие в съемках передач, посвященных войне, выступали с лекциями перед молодежью в университетах, давали интервью по данной теме различным СМИ. Важно предоставлять молодежи объективные научные сведения о войне, что в наш век информационных технологий не так просто, поскольку в интернете «гуляет» много различных мифов, сознательно фальсифицированных «теорий», направленных на «зомбирование» молодого поколения. Задача ученых-историков, преподавателей направить студентов и учащихся на научные исторические образовательные сайты, где они смогут получить объективные знания.

Работая преподавателем университета, в качестве эксперимента я предложила студентам написать эссе на одну из тем: «Участники Великой Отечественной войны в моей семье» и «Участники трудового фронта в моей семье». Если таковых нет, был предложен третий вариант – написать про участника войны из круга друзей семьи, знакомых, соседей и т.д. По началу одолевали сомнения – все-таки «цифровое поколение», предпочитающее находиться больше в виртуальном мире, нежели в реальном, в абсолютном большинстве рациональное поколение. К счастью, мои сомнения были напрасны. Студенты очень серьезно подошли к заданию, проводили огромную работу по выяснению фактов из жизни семьи в годы войны, обращались в военкоматы, по месту призыва, обращались на сайты поиска солдат, находили старые фотографии, письма с фронта. Эссе, написанные студентами, ежегодно пополняют Книгу памяти Международной Академии Бизнеса (Алматы Менеджмент университета), которая выложена на сайте и доступна всем желающим. Это первый в Казахстане онлайн-проект, в котором собраны

воспоминания потомков о своих героических предках. Студенты вузов Казахстана активно принимают участие в акции «Бессмертный полк». В ряде крупных городов Казахстана стало традицией 9 мая – в День Победы проводить патриотическую акцию «Бессмертный полк», в рамках которой потомки участников Великой Отечественной войны проходят по улицам с фотографиями фронтовиков. В Алматы акция стартует на площади «Астана» перед памятником Героям Советского Союза девушкам-казашкам Алие Молдагуловой и Маншук Маметовой и финиширует в Парке имени 28 гвардейцев-панфиловцев у Вечного огня. Если в 2015 г., когда впервые проводилась акция, в столице принимало участие 1500 чел., то уже в 2017 г. 20 000 чел., которые выстроились в колонну длиной 1,2 км. С каждым годом акция расширяет свои границы и проходит во всех крупных городах Казахстана, в ней принимают участие люди разных возрастов, особенно много молодежи. Огромная работа проводилась по сбору данных об участниках войны по областям, которые вошли в «Книги памяти». Эти тома постоянно пополняются новыми именами участников войны. Институт истории и этнологии им. Ч.Ч. Валиханова, совместно с Центральным государственным архивом при организационной поддержке Фонда Первого Президента Республики Казахстан проводит работу по подготовке и проведению конференции «Казахстан и казахстанцы во Второй мировой войне», посвященной 75-летию Победы СССР в Великой Отечественной войне. Таким образом, Казахстан участвовал в Великой Отечественной войне как составная часть единой страны. От Казахстана было призвано в ряды армии 1 млн 200 тыс. человек.

По собранным к настоящему времени сведениям прямые потери Казахстана в людях на фронтах Великой Отечественной войны составили 601 011 человек. Это означает, что с полей сражений не вернулась почти половина призванных к оружию. Погибшие составили 11,2 процента всего населения Казахстана. Косвенные потери – 592 038 человек. Общие потери составили около 1 202 000 человек. Эта цифра уступает только потерям тех бывших союзных республик и областей России, по которым война прошла дважды, вначале с запада на восток, потом в обратном направлении [12, с. 48]. Казахстанцы героически сражались на всех фронтах Великой Отечественной войны. Звание Героя Советского Союза было присвоено 520 казахстанцам, 4 человека имеют звание дважды Героя Советского Союза. Мы, граждане суверенного Казахстана должны быть благодарны нашим дедам, отцам, матерям, героически сражавшимся и отстоявшим страну от врага. Задача профессиональных историков – не допускать, чтобы наши дети и внуки учились по фальсифицированным учебникам и читали книги с искаженными фактами. Мы совместными усилиями всех здравомыслящих людей обязаны сохранить историческую память о Великой Отечественной войне, не должны допустить девальвации ключевых понятий, таких как справедливость, правда, совесть, честь, вера, патриотизм.

Список использованной литературы

1. Абишев Г. Казахстан в Великой Отечественной войне 1941– 1945 гг. Алма-Ата: Казгосиздат, 1958. 359 с.
2. Балакаев Т.Б. Колхозное крестьянство Казахстана в годы Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. Алма-Ата: Наука, 1971. 350 с.
3. Козыбаев М.К. Компартия Казахстана в период Великой Отечественной войны (1941–1945 гг.). Алма-Ата: Казахстан, 1964. 363 с.
4. Козыбаев М.К. Казахстан – арсенал фронта. Алма-Ата: Казахстан, 1970. 475 с.
5. Белан П.С. Казахстанцы в боях за Ленинград. Алма-Ата: Наука, 1973. 242 с.
6. Белан П.С. Казахстанцы в битве на Волге. Алма-Ата: Ғылым, 1990. 270 с.
7. Белан П.С. Казахстанцы в сражениях Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. Алматы: Ғылым, 1995. 320 с.
8. Бейсембаев С. Феномен казахского национализма в контексте сегодняшней политики: от отрицания к пониманию. Алматы, Soros, 2015. 36с.
9. Журнал «Жұлдыздар отбасы – Аңыз адам». 2014. № 8 (92). 18 апр.
10. Масанов Н.Э. Научное знание и мифотворчество в современной историографии Казахстана

БОЕВОЙ ПУТЬ ОБЫЧНЫХ СОЛДАТ ИЗ ВКО

Секция Великая Отечественная война в воспоминаниях фронтовиков из ВКО
Авторы Фёдорова Виктория Сергеевна, Лебедева Алёна Викторовна, студенты группы 22-ДИ-2 Высшего колледжа им. Кумаша Нурғалиева.
Научный руководитель Денгына Людмила Станиславовна, преподаватель истории, Высший Колледж им. Кумаша Нурғалиева

Введение

22 июня 1941 года начался самый кровопролитный конфликт, который унес жизни миллионов невинных людей – Великая Отечественная Война. Среди этих миллионов жертв были и наши родственники, о которых мы постепенно забываем.

Актуальность нашей работы заключается в том, что с каждым годом мы удаляемся все дальше и дальше от годов Великой Отечественной Войны, из-за чего забываем наших героев и искажаем события войны.

Целью является увековечивание памяти об обычных солдат ВКО, которые отдали свои жизни ради нашего счастливого будущего.

Исследовательская часть работы заключается в том, что мы опрашивали своих знакомых, узнавали информацию об их родственниках, которые принимали участие в ВОВ. Вели поисковую информацию о солдатах в архивах и библиотеках города. И представляем следующие пять (5) историй.

1. Бухрякова (Емельянова) Антонина Григорьевна

(Прабабушка студентки колледжа - Гончаровой Дарьи, группа 22-ДИ-2).

Антонина Григорьевна родилась 20 февраля 1923 г. Она воевала в батальоне связи Второго Украинского фронта телефонисткой.

На фронт попала случайно. Антонина была на работе, ее бригада отдыхала ночью в теплушке и этот вагон ошибочно прицепили к составу, который отправлялся на фронт.

Во время форсирования Днепра в лодку попал снаряд. Антонина Григорьевна чудом осталась жива, но все документы утонули.

Позже, получив контузию, заново училась ходить и говорить.

Получила ранение в родовом поместье Льва Николаевича Толстого, Ясной Поляне. Антонине Григорьевне делали операцию прямо на улице, удаляли осколки в спине. В марте 1944 года она вернулась домой, ее комиссовали.

Умерла 2 августа в 1992 году.

2. Бухряков Степан Иосифович

(Прадед студентки колледжа - Гончаровой Дарьи, группы 22-ДИ-2).

Родился 20 января в 1920 г. В 1940 году с отличием окончил среднюю школу. Поступил в Московский Ордена Ленина энергетический институт им. В.М. Молотова на электротехнический факультет.

В 1942 году был призван в ряды Советской Армии для борьбы с фашистскими захватчиками. Воевал в рядах Первого Белорусского фронта, связистом. Он дошел до Румынии, получил тяжелое ранение в бедро и сквозное ранение в руку в 1944 году. Являлся инвалидом ВОВ.

В 1945 году вернулся с фронта домой. Был награжден медалью «За Отвагу».

В 1946 году был награжден медалью «За Победу над Фашистской Германией в Великой Отечественной Войне 1941 – 1945 гг.»

Умер 11 января в 1989 году.

3. Карпенко Надежда Феофановна

(Прабабушка одного из участников конференции – Лебедевой Алёны Викторовны). Родилась 28 апреля 1920 г. в городе Бийск. Накануне войны училась в ФЗУ г. Усть-Каменогорска при мукомольном комбинате, работала в Кировском райкоме кассиром, статистом. В 1942 г. окончила Ленинградское военное училище связи. С 1943 г. служила в отдельном батальоне связи 4-го и 1-го Украинских фронтов, дошла до Берлина. Присвоено звание младший лейтенант. Вернулась с войны в 1945 г., работала в подсобном хозяйстве ОРСА

бухгалтером. Ушла на пенсию в 1975 г. Была награждена орденом Отечественной войны, медаль «За освобождение Праги». [1]

«...Во время войны вышла замуж за капитана, хотя до войны была замужем, но из-за распределения они потерялись. Уже беременная дошла до Берлина, служила на 8 месяце, на 9 война уже закончилась» – слова внучки Надежды Феофановны.

4. Прищепин Петр Емельянович

(Родственник преподавателя высшей категории – Деньгиной Людмилы Станиславовны).

Родился в 1923 году.

Место рождения: Казахская ССР, Восточно-Казахстанская обл., Самарский р-н, с. Самарское.

Место призыва: Самарский РВК, Казахская ССР, Восточно-Казахстанская обл., Самарский р-н.

Воинское звание: ст. сержант; красноармеец.

Воинская часть: 417 стрелковый полк 156 стрелковой дивизии (II)

417 стрелковый полк 156 стрелковой дивизии (I)

Награды: Медаль «За боевые заслуги»; «За отвагу»; Орден Отечественной войны I степени.

После войны работал в совхозе с. Мирнолюбовка Самарского района и как рассказывает его внучка Медведева Елена Александровна, Петр Емельянович заложил яблоневый сад в селе в котором он проработал до выхода на пенсию.

5. Пирожков Илья Сергеевич

(Родственник преподавателя высшей категории – Деньгиной Людмилы Станиславовны).

Родился 1 января в 1921 году в Зайсанском районе. Призывался из города Семипалатинск 24 октября 1940 г.

Воинское звание: подполковник, лейтенант, мл. лейтенант, сержант.

Воинская часть: 283 стрелковый полк, 286 истребительный авиационный полк, 13 запасной истребительный авиационный полк, 13 отдельный разведывательный авиационный полк, 15 учебно-тренировочный авиационный полк, 6 танковый полк 3 танковой дивизии

Награды: Орден Отечественной войны II степени, Орден Красной Звезды, Медаль «За оборону Ленинграда», Орден Красного Знамени, Орден Отечественной войны I степени, Медаль «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 гг.», Медаль «За боевые заслуги».

Окончил службу 6 ноября 1957 г.

Позднее работал в авиации г. Семипалатинск, в гражданской авиации до конца своих дней.

Заключение

Франклин Делано Рузвельт говорил:

«Война – это грубый, бесчеловечный и абсолютно непрактичный метод выяснения отношений между правительствами».

Во время войны люди сходят с ума, погибают, терпят тяготы войны, получают инвалидность, лишаются впечатлений, счастливого и спокойного настоящего – всего того, что мы имеем сейчас благодаря подвигам простых солдат, о которых шло наше повествование. Они – доказательство необходимости ценить настоящее и бороться за будущее.

Данные о многих личностях были засекречены по объективно понятным причинам, некоторые данные были утеряны. Наша цель – осветить то, что многие не освещают – достигнута.

Мы считаем, что каждый участник ВОВ достоин того, чтобы быть замеченным и оцененным современным поколением.

Список использованной литературы

1. Ветераны Великой Отечественной Войны - Устькаменогорцы, Г.Н. Пуссел, изд. «Медиа-Альянс» 2005 г. – [1],
2. Ramyat-nagoda.ru (сайт интернет),
3. Государственный архив, г. Усть-Каменогорск,
4. Библиотека им. А. С. Пушкина, г. Усть-Каменогорск,
5. Историко-краеведческий музей, г. Усть-Каменогорск.